

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Lomakkeista luovuuteen”

Osaamisen näkyväksi tekeminen luovin menetelmin nuorten
työpajavalmennuksessa

Erja Juntunen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

5 / 2018

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Erja-Emilia Juntunen	Sivumäärä 53 ja 28 liitesivua
Työn nimi ”Lomakkeista luovuuteen” Osaamisen näkyväksi tekeminen luovin menetelmin nuorten työpajavalmennuksessa	
Ohjaava opettaja Sari Höylä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaajat Hyria säätiö, Tanja Kivikoski & Anna Holopainen	
Tiivistelmä <p>Kehittämisen kohteena oli tilaajan nuorten valmennuspalveluissa itsearvioinnin kehittäminen ”lomakkeista luovuuteen.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajan tarkoituksena on kehittää nuoren henkilökohtaista valmennuspolkua enemmän nuoren tarpeista lähteväksi ja sen etenemistä nuoren itse dokumentoimaksi. Tilaaja haluaa työpajavalmennuksessa ottaa käyttöön luovia menetelmiä osaamisen tunnistamisessa ja sen näkyväksi tekemisessä nuorelle itselleen.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli esitellä nuorille luovien menetelmien käyttöä itsearvioinnin välineenä, kerätä nuorten mielipiteitä erilaisista luovista menetelmistä ja niiden käytöstä valmennuksessa sekä testata luovien menetelmien käyttöä. Tavoitteena oli myös kehittämistyön avulla osallistaa työpajanuoret palvelumuotoiluun.</p> <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja siinä käytettiin kvalitatiivisia menetelmiä, jotka olivat havainnointi ja kyselylomakkeet (2kpl.)</p> <p>Tiedonkeruun ja kehittämistyön tuloksena tilaaja sai arvokasta tietoa nuorten mielipiteistä palvelun kehittämiseen ja opinnäytetyöntekijän tekemän ohjeistuksen luovien menetelmien käytöstä valmennuksen itsearvioinnissa.</p> <p>Opinnäytetyöstä saatua tietoa opinnäytetyön tuottamaa ohjeistusta voidaan hyödyntää nuorten työpajavalmennuksessa yleisesti.</p>	
Asiasanat luovat menetelmät, osaaminen, osaamisen tunnistaminen, osallisuus, sosiaalinen vahvistaminen, palvelumuotoilu, tekemällä oppiminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme in youth work and civic activities

ABSTRACT

Author Erja-Emilia Juntunen	Number of Pages 53 & 28 attachments
Title "From Forms To Creativity" Making skills visible by creative methods in a youth workshop coaching	
Supervisor Sari Höylä	
Subscriber and/or Mentor Hyria foundation, Tanja Kivikoski & Anna Holopainen	
Abstract <p>The aim of the development was to develop self-evaluation "from forms to creativity" in the Hyria foundation's youth workshop's coaching services.</p> <p>The purpose of the Bachelor's thesis is to develop the young person's personal coaching path to more young people's needs and to progress with self-documenting by the young person. Hyria foundation wants young people to use creative methods in the workshop for identifying the knowledge of their skills and making it visible to the young person himself.</p> <p>The purpose of the thesis is to introduce young people the use of creative methods as a tool for self-study, to gather young people's opinions on different creative methods and their use in coaching, and to test the use of creative methods. The aim was also to involve the workshop's young people in service design with the help of development work.</p> <p>The thesis was functional and used qualitative methods of observation and questionnaires (2 units).</p> <p>As a result of data gathering and development, the Hyria foundation received valuable information about the opinions of young people about the development of the service and the manual for the use of creative methods in self-evaluation in youth workshop.</p> <p>The information provided by this Bachelor's Thesis can be utilized in the youth workshop placement in general.</p>	
Keywords creative methods, inclusion, learning by doing, skilfulness, skills identification, service design, social empowerment,	

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tilaaajaorganisaatio Hyria säätiö	7
2 KOHDERYHMÄN JA YMPÄRISTÖN KUVAUSTA	8
2.1 Määritelmä nuoresta	8
2.2 Nuoret Suomessa	8
2.3 Oppiminen koulussa ja sen ulkopuolella	12
2.4 Työpajatoiminta Suomessa	13
3 TIETOPOHJA KEHITTÄMISELLE	16
3.1 Sosiaalipedagogiikka nuorisokasvatuksessa	16
3.2 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus työpajakontekstissa	19
3.3 Työpajapedagogiikka	21
3.4 Osaamisen tunnistaminen ja itsetuntemus	23
3.5 Tekemällä oppiminen	26
3.6 Palvelumuotoilu	28
4 KEHITTÄMISEN MENETELMÄT	31
4.1 Menetelmätyöskentelyn esittely ja nuorten mielipiteitä 1.11.2017	32
4.2 Ryhmävalmennus Nasta-työpajan nuorille 14.11.2017	37
4.3 Menetelmien testaus nuorten työpajalla 5.12.2017	40
5 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSIA	41
5.1 Nuorten mielipiteet luovista menetelmistä ja niiden käytöstä	41
5.2 Sosiaalinen vahvistaminen valmennuksessa	46
5.3 Työpajanuorten osallistaminen palvelumuotoiluun	48
6 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTIA	50
LÄHTEET	51
LIITTEET	54
Liite 1 Kysymyksiä liittyen luoviin menetelmiin ja itseilmaisuun	54
Liite 2 Palaute menetelmätyöskentelystä	55
Liite 3 Apukysymykset	56
Liite 4 Oman oppimisen näkyväksi tekeminen- esittely diat	57

1 JOHDANTO

Uuden nuorisolain (1285/2016) tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Sen painopisteitä ovat nuorten kasvun tukeminen, itsenäistyminen, yhteisöllisyys sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppiminen. Yksi tärkeä nuorisopoliittinen keino tukea nuoria on työpajatoiminta, jonka tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Nuorten työpajatoiminnan päätehtävinä on nuoren sosiaalinen vahvistaminen, varhaisen tuen antaminen, yhteisöllisen oppimisen ympäristön tarjoaminen sekä tekemällä oppiminen. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Ammatillisen koulutuksen uudistukset (531/2017) tukevat työpajatoimintaa ja siellä tapahtuvan epävirallisen oppimisen tunnustamista. Ammatillisen koulutuksen uudistuksen painopisteitä ovat mm. henkilökohtaistaminen ja osaamisen tunnistaminen, jotka vahvistavat tämän opinnäytetyön tarvetta sekä tukevat tilaajan näkemystä omien valmennuspalveluidensa kehittämisestä vielä henkilökohtaisemmalle tasolle. Yksilöllisyyden ja omatoimisuuden painottaminen kuitenkin tuo oman haasteensa, sillä kaikilla ei ole riittäviä valmiuksia itsenäiseen ohjautumiseen, siksi tarvitaankin nykyistä vahvempia tuki- ja ohjauspalveluita. Uudistuksen myötä työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyö vahvistuu ja työpajat voivat olla aiempaa laajemmin mukana vahvistamassa ohjausta ja tukea tarvitsevia opiskelijoita. Uudet painopisteet myös vahvistavat työpajoilla olevien nuorten asemaa yhteiskuntaan integroitumisessa, sillä ammatillisen osaamisen ohella työpajatoiminnassa korostetaan ja pyritään vahvistamaan nuorten elämänhallinnallisia taitoja ja työelämävalmiuksia. Suomessa on jo pitkään kehitetty osaamisen tunnustamista ja tuloksena on syntynyt käytännön työkaluja ja malleja, joilla voidaan tehdä näkyväksi työperusteisessa valmennuksessaakin kertyvää ammatillista osaamista ja valmiuksia. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017; Valtakunnallinen Työpajayhdistys 2017, 33-34.)

Edellä kerrotut asiat antavat taustatietoja sille miksi tämä opinnäytetyö on tehty Hyria

säätiön nuorten palveluille ja sen työpajatoiminnalle. Työpajatoiminta on yksi selkeä ja merkittävä sosiaalisen vahvistamisen keino niille nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Ollessani opintojen aikana työharjoittelussa nuorten työpajavalmennuksessa, näin miten hukassa monet nuoret olivat itsetuntemuksensa ja elämönhallintataitojensa kanssa. Monilla työpajoilla olevilla nuorilla on myös vaikeuksia tunnistaa omaa osaamistaan ja oppimistaan, mikä taas toisaalta on edellytyksenä henkilökohtaiselle kasvulle ihmisenä ja ammatillisen osaamisen tarkastelulle.

Opinnäytetyön tilaajan tarkoituksena on kehittää nuoren henkilökohtaista valmennuspolkua eli nuoren valmennuksessa viettämää aikaa, enemmän nuoren tarpeesta lähteväksi ja sen etenemistä nuoren itse dokumentoimaksi. Lähtökohtana tälle opinnäytetyötyöskentelylle oli, että työpajavalmennuksessa halutaan tarjota nuorelle luovia menetelmiä, joiden avulla nuori voi tarkastella ja dokumentoida osaamistaan sekä omaa oppimistaan henkilökohtaisen valmennussuunnitelman tukena. Säätiön nuorten työpajavalmennuksessa luovien menetelmien käyttöä osana tekemällä oppimista pidetään tärkeä ja luovia menetelmiä käytetäänkin osana valmennusten työtehtäviä. Opinnäytetyön työskentelyä aloittaessani on säätiön nuorten työpajavalmennuksessa käytössä nuorilla itsearviointissa ja oman osaamisen tunnistamisessa viikoittaiset työpäiväkirjat sekä virallinen ammatillisen kasvun portfolio, jonka nuori täyttää valmennusjakson alussa, välissä ja lopussa. Sen avulla tarkastellaan ammatillisen osaamisen ja elämönhallintataitojen kasvamista valmennuksen aikana. Osaamisen dokumentointi, jota tässä opinnäytetyössä käsitellään tarkoittaa nuorelle itselleen näkyväksi tehtävää osaamista, ei virallisille tahoille tai työnantajille, vaan nuoren sosiaalisesti vahvistamiseksi.

Tehtävänantona opinnäytetyöhön liittyen oli kartoittaa erilaisia luovia menetelmiä, joita voitaisiin käyttää itsearviointin välineenä perinteisten arviointilomakkeiden ja viikkopäiväkirjojen sijaan, että nuori voisi siirtyä enemmän ”lomakkeista luovuuteen”. Oman oppimisen dokumentoinnin tarkoituksena on nuoren itsetuntemuksen ja itseluottamuksen vahvistaminen ja jatkuva edistyminen kohti valmennussuunnitelman tavoitteita. Tärkeä osa oman osaamisen ja oppimisen näkyväksi saattamisessa on se, että nuori oppii tuomaan omia ajatuksia ja tunteitaan konkreettisesti nähtäväksi ja kuultavaksi.

Oma tavoitteeni opinnäytetyön tekijänä on esitellä säätiön eri työpajoilla oleville nuorille osaamisen tunnistamista ja sen dokumentointia erilaisin luovin menetelmin sekä kerätä tietoa heidän mielipiteistään ja tuntemuksistaan niiden käytöstä osana valmennusta. Samalla halusin myös kartoittaa työpajanuorten näkemyksiään siitä, miten hyvin he pystyvät refleктоimaan omaa elämäänsä ja onko heillä valmiuksia oman osaamisensa tunnistamiseen. Aiempien havaintojeni perusteella halusin osana opinnäytetyötyöskentelyä järjestää nuorille ryhmävalmennuksen, jossa käsittelen itsetuntemusta ja sen tärkeyttä. Valmennukseni tarkoituksena on antaa nuorille työkaluja reflektoida omaa elämäänsä ja tunnistaa omaa osaamistaan. Opinnäytetyön tavoitteena on myös testata luovien menetelmien käyttöä yhdessä nuorten kanssa ja saada heiltä palautetta ja mielipiteitä luovien menetelmien käytöstä osana valmennusta. Myös tilaajan näkee tärkeänä, että nuorten ”ääni” tulee kuulluksi valmennuspalveluiden kehittämisessä opinnäytetyön kautta, sillä palveluja tulee ensisijaisesti kehittää työpajanuorten tarpeisiin vastaaviksi. Tällaista yhdessä asiakkaiden, ja tässä opinnäytetyössä nuorten kanssa, tehtävää palveluiden kehittämistä kutsutaan palvelumuotoiluksi.

Opinnäytetyöstä saatavalla tiedolla on tilaajan tarkoituksena kehittää ja vahvistaa nuoren valmennuspolkua työpajalla niin, että myös nuorelle itselleen jäisi konkreettisia muistijälkiä ja tuotoksia valmennuksen aikaisesta oppimisesta. Sekä tiedonkeruun ja kehittämistyön tuloksena minulla opinnäytetyön tekijänä on tarkoituksena tuottaa tilaajalle ohjeistus luovista menetelmistä ja niiden käytöstä nuorten kanssa käytettäväksi.

1.1 Tilaajaorganisaatio Hyria säätiö

Hyria säätiön (entinen Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutus säätiö, HRAKS) tarkoituksena on huolehtia talousalueen tarvitsemasta ammatillisesta koulutuksesta sekä sitä tukevasta nuoriin ja aikuisiin kohdistuvasta syrjäytymisen ehkäisemisestä. Säätiö on perustettu vuonna 1971 ja sillä on pitkät perinteet alueen ammatillisen aikuiskoulutuksen ja työelämän kehittämistoiminnan sektorilta. Säätiön ovat perustaneet Hyvinkään, Riihimäen, Hausjärven ja Lopen kunnat. Säätiön kotipaikka on Hyvinkää ja toimialueeseen kuuluu edellä mainittujen lisäksi Nurmijärvi. Säätiössä on nuorten ja aikuisten työelämäpalveluita, jotka pidetään toiminnallisesti ja tavoitteellisesti

erillään. Säätiöllä on vahva kokemus nuorten ja aikuisten kanssa tehtävästä työstä niin työpajatoiminnan kuin etsivän nuorisotyönmenetelmien kautta. Kohderyhmän tuntemisen lisäksi säätiön vahvuutena on alue monialaisen verkkojen tuntemus niihin kuulumisen sekä päivittäin verkostossa tehtävä yhteistyö. (Hyria säätiö 2018.)

Säätiön nuorten työpajatoiminnan kohderyhmää ovat alle 29-vuotiaat, työttömät tai oppilaitoksista putoamisvaarassa olevat nuoret, jotka tarvitsevat työpajatoiminnan tarjoamaa valmennuksellista tukea elämänhallinnan, työllistymisen tai koulutukseen hakeutumisen tueksi. Säätiön nuorten työpajatoiminnassa on yhtenä tärkeimmistä tavoitteista luoda jokaisen nuoren pajajaksosta yksilöllinen, nuoren tarpeisiin vastaava palvelukokonaisuus. Jokaisella harjoittelijalla työpajajakson pituus riippuu henkilökohtaisessa työpajasuunnitelmassa määritellystä ajasta. Säätiö on apuna eri elämäntilanteissa, koskien ammatillista koulutusta, työuran taitoskohtia, kuntoutuksen kysymyksiä tai työvoimatarpeita. Kaiken toiminnan päätavoitteena ovat laadukkaat ja monipuoliset työkyvyn ylläpitämisen ja kehittämisen palvelut. Säätiön palveluita ovat etsivä nuorisotyö, Ohjaamo-toiminta, työpajatoiminta, kuntouttava työtoiminta ja työhönvalmennus. Säätiöllä on erilaisia valmennusympäristöjä, jotka tukevat nuorten yksilöllisiä tarpeita ja vahvuuksia. Työpajatoiminnan valmennuksia ovat suuntavalmennus, startti-valmennus ja ammattipajat. Säätiö tarjoaa tukea myös valmennusjaksolle yrityksiin ja valmennuksessa voit olla oppisopimus- tai työsuhteessa sekä työkokeilussa. (Hyria säätiö 2018.)

2 KOHDERYHMÄN JA YMPÄRISTÖN KUVAUSTA

Tässä osuudessa tuodaan esiin opinnäytetyölle olennaisia taustatietoja Suomen nuorten tilanteesta suhteessa koulutukseen ja työelämään, oppimiseen sekä työpajatoiminnasta yhteiskuntaan kiinnittymiseen vahvistajana.

2.1 Määritelmä nuoresta

Suomen nuorisolain mukaan nuoreksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat ja nuorisotyöstä puhuttaessa tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. Nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. (Nuorisolaki 1285/2016)

2.2 Nuoret Suomessa

Allianssin tutkimuksen mukaan työelämä ja oma toimeentulo olivat nuorten ylivoimaisesti yleisimmät huolenaiheet, sillä yli puolet (55,7%) arvioi töiden saamisen olevan vaikeaa omalla paikkakunnalla ja reilu kolmannes oli vakavasti huolissaan omasta pärjäämisestään työmarkkinoilla. Suomessa hitaana pysynyt talouskasvu aiheuttaa huolta nuorten taloudellisen aseman kehityksestä, sillä taantuman myötä nuorten työmarkkinatilanne on heikentynyt ja yhä useampi työttömäksi jäänyt suomalainen ei löydä enää koskaan takaisin työmarkkinoille. Nuorten köyhyysriski onkin nykypäivänä selvästi sidonnaisempi koulutukseen kuin aikaisemmin ja opiskeluiden pitkittymisen nähdään olevan liitoksissa heikentyneeseen työtilanteeseen. (Allianssi 2016, 36-37, 41, 56.)

Tänä päivänä yhteiskuntaan ja erityisesti työelämään kiinnittyminen on vahvassa yhteydessä suoritettuun koulutukseen (Ristikari, Törmäkangas, Lappi, Haapakorva, Kiilakoski, Merikukka, Hautakoski, Pekkarinen & Gissler 2016, 16). Nuoren työelämään kiinnittymisen edellytykseksi on tullut koulutustason yleisen nousun vuoksi ammatillinen tutkinto ja toisen asteen koulutuksen suorittamista pidetäänkin yhtenä keskeisenä nuorten elämää suojaavana tekijänä. Nuoren ollessa pelkän peruskoulun päättötodistuksen varassa, se kasaa erilaisia riskejä hänen hyvinvoinnilleen. (Nuorisobarometri 2017, 168.)

Allianssin mukaan sellaiset nuoret, joilla ei ole peruskoulutuksen lisäksi muuta koulutusta ja jotka ovat työttömiä ja opiskelun ulkopuolella, luokitellaan syrjäytyneiksi. Syrjäytymisen riskit kasvavat mitä pitempään tai useammin nuori on työn ja koulutuksen ulkopuolella, ja jo yhtenä vuotena koulutuksen ja työn ulkopuolella oleminen on yhteydessä sosiaalisten ja psyykkisten ongelmien riskin kasvuun (Allianssi 2016, 41.) Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen (2018) mukaan merkittävänä yhteiskunnallisena ilmiönä nuorten syrjäytymisen taustalla on mm. työmarkkinoiden muutos, mutta syyt ovat myös monitasoisia, yhteiskunnallisista tekijöistä aina perhe- ja yksilötason tekijöihin. Kasvaneiden tehokkuus- ja koulutusvaatimusten myötä osa nuorista on vaarassa jäädä ulkopuolelle koulutuksesta, mikä useiden tutkimusten mukaan on syrjäytymisen riskitekijä. Koulun roolin nähdäänkin olevan kasvun ja kehityksen kannalta merkityksellinen; kehitystä tukevana tai syrjäyttävänä. Joidenkin nuorten koulutus- ja työelämäpolut kulkevat omaa reittiään ja kaikkien nuorten kohdalla ei olekaan tarpeellista puhua

syрjäytymisvaarasta. Nuoren syрjäytymisen ymmärtämiseksi tulee ottaa huomioon hänen nykyisen elämäntilanteensa hyvinvoinnin vajeet ja niiden kasautuminen, mutta myös aikaisempien elämänvaiheiden rooli ja sen kautta lisätä selviytymistä tukevia tekijöitä ja vähentää riskitekijöitä. (THL 2018.)

Kansallisen syntymäkohortti 1978- tutkimuksen 21-vuotis seurannassa havaittiin, että laaja ja monitahoinen ongelma yhteiskunnassamme on sukupolvelta toiselle periytyvät ongelmat ja huono-osaisuus. Isolla osalla nuorista menee hyvin, mutta on myös huolestuttavan paljon niitä nuoria, jotka tarvitsevat tukea päästäkseen kiinni yhteiskuntaan. Onnistunut siirtyminen koulusta työelämään on monien tekijöiden summa ja nuorilla onkin hyvin erilaisia polkuja siirtyä aikuisuuteen. Yksi iso haaste vuonna 78 syntyneiden yhteiskuntaan kiinnittymiselle on ollut mielenterveysongelmat, sillä heistä melkein joka kolmas oli 25 vuoden ikään mennessä saanut psykiatrista sairaanhoitoa tai lääkitystä mielenterveysongelmiin. (Ristikari ym. 2016, 16.)

Yksi selkeä haaste nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja oman paikkansa löytämisessä on oikean opiskelupaikan löytäminen. Se on nuorelle merkittävä päätös ja joillekin toiselle asteelle siirtyminen tulee liian aikaisin, eikä omien valmiuksien ja vahvuuksien tunnistaminen ole vielä kehittynyt tarpeeksi. Oikeanlaisen opinto-ohjauksen saaminen peruskoulu aikana on merkittävä tekijä nuoren koulutukseen etenemisessä, että hän löytäisi opiskelupaikan joka vastaisi hänen omia tarpeitaan, voimavarojaan ja tavoitteitaan. Yleisimpiä syitä toisen tai siitä ylemmän asteen koulutuksen keskeyttämiseen ovat väärän ammattialan valinta, vaikea elämäntilanne tai voimavarojen puute. Koulutuspolitiikassa korostetaan nopeita siirtymiä toisella asteella, mutta tärkeää olisi löytää oikeanlaisia tapoja vahvistaa nuorten koulutus- ja työelämäpolkuja, sillä se ei ratkaise nuorilla taustalla olevia ensisijaisia ongelmia, jotka saattavat olla mielenterveysongelmat, asuminen, velkaantuminen, päihteet tai vaikeus löytää oikeaa ammattisuuntausta. (Nuorisobarometri 2017, 167-176.)

Nuorisobarometrin vastaajista 30% ilmoittikin koulun ulkopuolisten syiden johtaneen opiskelujen keskeyttämiseen. Erityisen keskeinen ryhmä johon nuorisopolitiikan avulla tulisikin vaikuttaa on ne nuoret, jotka eivät keskeyttämisen jälkeen jatka missään koulutuksessa vaan ajautuvat tutkintoon johtavan koulutuksen ulkopuolelle.

Tämän ryhmän auttamiseksi on viime aikoina nuorisopolitiikassa vahvistettu tukirakenteita, joilla nuorelle pyritään antamaan oikeanlaista ohjausta ja tukea. Niitä ovat mm. etsivä nuorisotyö, työpajat, opinto-ohjaukset ja ohjaamot, joissa nuoret saavat monialaista tukea ja neuvontaa. Onnistuneen nuorisopolitiikan saavuttamiseksi tarvitaan siis nuorten riittävää opiskelukyvyn vahvistamista, osallisuuden tukemista ja opintopolkujen ongelmien selvittämistä, ettei toiselle asteelle siirryttäessä tulisi turhia keskeyttämiä ja voitaisiin ehkäistä riskiä koulutuksen ulkopuolelle jäämisestä. (mt., 167-176.)

Tilastokeskuksen tietojen mukaan lukuvuonna 2015/2016 tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista 5,0 prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa (Tilastokeskus 2018). Nuorisobarometrin haastatteluaineistosta taas käy ilmi, että vähintään 25-vuotiaista jo 28 prosenttia on jossain elämänvaiheessa ehtinyt keskeyttää opintonsa (Nuorisobarometri 2017, 43).

Työttömiä oli nuorisobarometrin haastatteluhetkellä keskeyttäneistä 37 prosenttia ja kokonaan vailla peruskoulun jälkeisiä tutkintoja tai opiskelupaikkaa olevien osuus oli aika suuri (10%). Yliopistotutkinnon keskeyttäneistä suurin osa kuitenkin jatkaa opiskelua korkeakoulussa, kun taas ammattikoulun keskeyttäneistä moni oli haastatteluhetkellä vailla tutkintoa ja opiskelupaikkaa (noin joka viides), mutta kuitenkin iso osa heistä oli saanut jotain työtä. Erityistä huolta herättää ne nuoret, joka olivat koulutuksen ulkopuolella ja eivätkä ole koskaan opiskelleet ja heistä suurin osa oli haastatteluhetkellä työttömänä. Vastauksista käy keskeyttämiselle ilmi vakavia syitä, kuten eläkkeelle, sairauslomalle tai kuntouttavaan työtoimintaan siirtyminen. Vastausten perusteella keskeyttämisen syy vaikuttaa useimmiten olevan enemmän yksittäinen, kun epämääräinen kasautuvien ongelmien vyyhti. (mt., 45.)

Elämönhallinnasta kysyttäessä vuonna 2017 vastaajista 38% oli täysin samaa mieltä siitä, että kokevat elämän olevan hyvin hallinnassaan. Vastauksista kävi myös ilmi, että tietoisuus siitä kenen puoleen kääntyä jos on vaikeaa, on hieman laskussa. (mt., 93) Aktiivisen osallistumisen osuus nuorten parissa on nuorisobarometrin tulosten mukaan kasvanut ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen taidot koetaan aiempaa tärkeämmiksi. Mielenkiintoista näissä tuloksissa on että ns. huono-osaisuus on ollut positiivinen vaikutin osallistumiseen ja vaikutustoimintaan. Elämään tyytyväisyyden

seuranta on nyt jatkunut 20 vuotta ja se on pysynyt vakaana, kuitenkin viimeisin käänne on kohti tyytyväisyyden vähenemistä. Merkittävänä muutoksena näkyy tyttöjen huolestuttava elämään tyytyväisyyden lasku. Elämään tyytyväisyydestä kysyttäessä kaikkien vastaajien keskiarvo on 8,3 ja alle 20-vuotiaat erottuvat selkeästi tyytyväisempänä elämäänsä, kun taas vanhempien ikäryhmien tyytyväisyys on jatkanut laskua. Elämään tyytyväisyyteen heikentävästi vaikuttavia tekijöitä ovat heikko taloustilanne, yksin asuminen, kouluttautumattomuus ja työttömyys. Vastaavasti nuorten tyytyväisyys nykyiseen koulutukseen lisää elämäntyytyväisyyttä ja huomioitavaa on, että myönteinen osallisuuden kokemus kouluyhteisössä ennakoii vahvaa yleistä tyytyväisyyttä elämään. (mt., 101)

2.3 Oppiminen koulussa ja sen ulkopuolella

Uudessa nuorisobarometrissa käsiteltiin oppimista koulussa ja sen ulkopuolella ja miten koulun ulkopuolista oppimista tulisi painottaa. Se on yksi koulutuspolitiikan pitkäaikaisia ongelmia, sillä oppiminen nähdään yleisinhimillisenä prosessina, jota tapahtuu koko ihmisen elämänkaaren ajan, ei ainoastaan muodollisen koulutusjärjestelmän parissa. Länsimaissa koulutukseen käytetään yhä enemmän aikaa ja se on pitkään nähty yhtenä yhteiskunnallisen hallinnon keskeisenä välineenä, mutta koulutuksen laajentuessa on myös lisääntynyt ymmärrys siitä osaamisesta ja oppimisesta mikä tapahtuu arkisissa tilanteissa. Eurooppalaisessa nuorisopolitiikassa on pitempään lisätty keskustelua koulutusjärjestelmän ulkopuolisesta oppimisesta ja nimenomaan siitä, että yksilön näkökulmasta hänen osaamispotentiaalinsa tulisi saada paremmin tunnustetuksi ja tunnustetuksi. Tällä hetkellä koulutuksen ulkopuolista oppimista dokumentoidaan mm. portfolion, tunnustamalla aiemmin hankittu osaaminen ja työssä tai vapaaehtoistyössä tapahtuneen oppimisen tunnustaminen. Nuoria ajatellen on hyvä, että koulutuksen ulkopuoliset oppimisympäristöt kuten nuorisotyö, harrastukset tai työelämässä tapahtuva oppiminen huomioidaan entistä paremmin ja niistä voi saada suoritusmerkintöjä osana opintoja. Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa painopisteenä onkin tukea aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista joustavasti. (Nuorisobarometri 2017, 61)

Muutokset nyky-yhteiskunnan vuorovaikutuksen tavoissa ja teknologian lisääntyvä

merkitys sekä oppimisympäristöjen muuttuminen on muodollisessa koulutuksessa saanut aikaan painopisteen siirtymisen ryhmätoimintoihin ja ryhmäpedagogiikkaan, näyttötutkintoihin ja portfolioihin. Opettamisesta on myös siirrytty kohti ohjaamista. Toisaalta koulun ulkopuolisen oppimisen arvoa on haluttu korostaa ja tuoda sitä näkyvämmäksi kaikille osapuolille. Se tuo mahdollisuuden arvioida vaikkapa nuorten vapaa-ajan toimintoja oppimisen näkökulmasta eli tunnistaa niitä taitoja ja osaamisalueita, joita toiminnan aikana saavutetaan. Kun oppimista arvioidaan koulun ulkopuolellakin julkilausutuvin arviointikriteerein, niin voidaan opittua hyödyntää opinnollistamalla sitä ja se lähentää oppimisen tapoja koulutuksen ulko- ja sisäpuolella. (mt., 62)

Nuorisobarometrin vastaajat arvioivat oppineensa koulun ulkopuolella monia asioita selkeästi enemmän kuin koulun sisällä. Esimerkiksi sosiaalisten taitojen ja ongelmaratkaisukyvyyn nähtiin kasvaneen enemmän koulutuksen ulkopuolella, kuin peruskoulussa ja toisen asteen opiskeluissa. Opiskelutaidoista kysyttäessä vajaa puolet vastaajista oli sitä mieltä, etteivät olleet saaneet koulussa tarpeeksi oppimisen taitoja. Luovuuden ja mediataitojen oppiminen koulussa oli myös yllättävän alhaista, vain 35% vastaajista oli sitä mieltä, että oli oppinut koulussa luovuutta paljon tai erittäin paljon ja mediataitojen kohdalla prosentti oli 39. Myös verrattaessa nuorten vastauksia vuoden 2008 vastauksiin, oli vastaajien näkemys koulussa opitusta kyvystä tavoitteelliseen työskentelyyn laskenut. Kriittisestä ajattelusta kysyttäessä 12% vastasi oppineensa koulussa erittäin paljon ja koulun ulkopuolella opitusta kriittisestä ajattelusta kysyttäessä 29% vastasi oppineensa erittäin paljon. Vastaajien iällä on nuorisobarometrin tulosten mukaan merkitystä, sillä nuorempien mukaan oppimista tapahtuu enemmän koulussa, kun taas koulun ulkopuolella tapahtuva erilaisten taitojen oppiminen on suurempaa 25-29 vuotiaiden mielestä. Barometrissä kysyttiin myös miten nuoret näkevät taitojen tärkeyden elämässä pärjäämiseen ja missä ne taidot on opittu, niin kaikkien taitojen kohdalla koulussa opittu jäi alapuolelle sen miten tärkeäksi kyseiset taidot nähdään. Luovuus ja mediataidot olivat ainoita taitoja, joissa suurin oppiminen nähtiin tapahtuneen koulun ulkopuolella ja keskiarvo oli suurempi kuin miten niiden taitojen tärkeyden nähtiin olevan. (mt., 62-68)

2.4 Työpajatoiminta Suomessa

Työpajavalmennus on yksi selkeä toimintamalli syrjäytymisen ja osattomuuden ehkäisemiseen. Työpajatoiminta on Suomessa valtion taholta tuettu nuorisotyön muoto, jonka tavoitteena on nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja hyvinvoinnin lisääminen osallisuuden kautta. Osallisuus oli vahvasti esillä 2017 voimaan astuneessa nuorisolaissa ja se onkin työpajatoiminnan keskiössä valmennuksen ja työn kautta. Työpajatoiminnalla pyritään vastaamaan nuorisotyöttömyyden, koulutuksen ulkopuolelle jäämisen, periytyvän huono-osaisuuden, kuntoutustarpeen ja nuoruuden elämänvaiheen tuomiin haasteisiin. (Nuorisolaki 1285/2016)

Työpaja on joustava valmennus-, toiminta-, työ- ja oppimisympäristö. Työpajan perustehtävänä on valmentaminen, jossa työtä toimii valmentamisen välineenä. Työpajalla voidaan tarkoittaa sekä fyysistä ympäristöä että monialaista menetelmää. Työpajatoiminta on työvaltaista ja yhteisöllistä valmennusta, jolla tuetaan valmentautujien yksilöllistä kasvua, sosiaalista vahvistumista ja aktiivista osallisuutta sekä yleisiä työ- ja työelämäntaitoja. Valmentamisen menetelminä voi olla työ- yksilö ja ryhmävalmennus. Eri valmennusmenetelmiä yhdistellään valmentautujan tarpeita vastaavalla tavalla. Toimintaa voidaan muotoilla päivän pituuden, viikoittaisten toimintapäivien määrän ja toiminnan sisällön suhteen. Tällä tavoin valmentautujan jaksaminen tulee huomioiduksi. Työpaja työympäristönä mahdollistaa osaamisen, kokemuksen ja itsetuntemuksen lisääntymisen. Niiden myötä kouluttautuminen ja sijoittuminen avoimille työmarkkinoille tulevat realistisemmaksi mahdollisuudeksi. (Työpajapedagogiikka 2014, 1.)

Työpajan valmennuspalveluissa nuorelle rakennetaan valmennuspolku hänen henkilökohtaisen tilanteensa mukaan. Eniten tukea tarvitsevat valmentautajat ohjataan Startti-valmennukseen, joka keskittyy elämänhallinnan vahvistamiseen ja yksilön valmentamiseen pienessä ryhmässä. Seuraavana mahdollisuutena on kuntouttava valmennus, jossa kartoitetaan toimintakykyä ja työkykyä. Valmennustasolla ylöspäin mentäessä korostuu työ ja työelämän taitojen vahvistaminen sekä työvalmennus ja osaamisen tunnistaminen. Viimeisimpinä valmennuspalveluina tarjotaan työvalmennusta ja työhönvalmennusta. Työvalmennuksessa keskitytään kehittämään työtaitoja ja valmiuksia sekä työelämän valmiuksia. Nuori voi oman tilanteensa mukaan myös päästä työkokeiluun, oppisopimuskoulutukseen tai suorittaa ammatillisia opintoja. (Työpajapedagogiikka 2014, 2.)

Työpajatoiminta on siirtymä- ja välivaiheiden palvelu, jolla pyritään tukemaan nuoren tulevaisuuden kestäväää rakentumista. Työpajatoiminta sijoittuu nuoriso- ja sosiaalipalveluiden, kuntouksen sekä koulujärjestelmän ja avointen työmarkkinoiden välimaastoon ja on monialaista palvelua. (Valtakunnallinen Työpajayhdistys 2017, 31)

Työpajatoimintaan osallistui 2016 opetus- ja kulttuuriministeriön kyselyn mukaan 14 867 alle 29-vuotiaasta nuorta. Valmentautujien määrät työpajoilla vaihtelevat, mutta suuri osa työpajoilla valmentautujista on peruskoulututkinnon varassa: vuonna 2016 lähes puolella alle 29 vuotiaista oli pelkkä peruskoulututkinto ja merkittävä osa heistä oli keskeyttänyt ammatillisen koulutuksen. Vuonna 2016 valmennusjaksoista 57% kesti yhteensä 1-6 kuukautta, mutta jaksot voivat olla pitempiäkin. Työpajat voivat olla hallinnollisesti kunnallisia (72%) tai yhdistyksen (16%) tai säätiön (9%) ylläpitämiä. Työpajoille ohjaavia tahoja ovat työvoimahallinto, kunnan sosiaali- ja terveystoimi, etsivä nuorisotyö ja oppilaitokset. Yleisimpiä sopimuksia valmentautujilla vuonna 2016 olivat kuntouttava työtoiminta, työkokeilu ja palkkatuettu työ. Samana vuonna työpajajakson jälkeen valmentautujista sijoittui koulutukseen 30 prosenttia ja työelämään 16 prosenttia. Loput valmentautajat sijoittuvat muihin ohjattuihin toimenpiteisiin (20%) ja työttömäksi jäi 26 prosenttia. (mt., 32)

Työpajatoimintaa Suomessa koordinoi Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, joka on työpaja-ammattilaisten v. 1997 perustama järjestö. Sen tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä edistämällä työpajatoiminnan ja sosiaalisen työllistämisen kehitystä Suomessa. Tavoitteena on myös vahvistaa toiminnallaan sekä työpajojen toimintaedellytyksiä, että työpaja-ammattilaisten osaamista. Perusrahoituksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikkö. Yhdistys on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämistä osaamiskeskuksista, jonka tehtävänä kehittää työpajatoimintaa. Yhdistyksen palveluihin ja toimintaan kuuluu jäsenpalvelut, tiedonkeruu ja vaikuttaminen sekä tukipalvelut ja hallinto. Mainitsemisen arvoinen on Sosiaalisen vahvistumisen (Sovarin) mittari, jonka avulla tarkastellaan laatutyötä ja sosiaalisen vahvistamisen onnistumista työpajavalmennuksessa. Toiminta on valtakunnallista ja jäsenorganisaatioita on 253. (Palo 2017, 3-4).

Sovarin valtakunnallisissa vuoden 2017 (vastaajia 2692) tuloksissa osallisuuden toteutumisesta työpajalla kertoo se, että 80% valmentautujista kokee voineensa vaikuttaa omien tehtävien suunnitteluun. Samoin 80% on sitä mieltä, että tulevaa toimintaa suunnitellaan yhdessä. Uusia taitoja valmennuksen aikana kokee oppineen hieman yli 80% (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2017, 5)

Yleisesti Sovarin tuloksia tarkasteltaessa 77% työpajanuorista oli sitä mieltä, että ovat saaneet tukea itsetuntemuksen lisääntymiseen melko tai erittäin hyvin. Opiskelija työelämänvalmiuksien kohdalla hyvän tukea oli saanut 78% ja elämönhallintaitojen kohdalle vastaajien hyvän tuen osuus 73%. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2017, 9)

3 TIETOPOHJA KEHITTÄMISELLE

3.1 Sosiaalipedagogiikka nuorisokasvatuksessa

Nuorten parissa tehtävä kasvatustyö on erityisluonteista. Se on käytännöllistä toimintaa, joka avautuu vain pedagogisen toimintateorian kautta. Sosiaalipedagogiikka, jonka teoriassa yhdistyvät sosiaalisen ja kasvatuksellisen toiminnan toimintateoreettiset kehykset, tarjoaa nuorisokasvatukselle teoriapohjan, jossa korostetaan kasvatuksen sosiaalista luonnetta. (Hämäläinen 2007, 169-170.) Pohjoismaissa sosiaalipedagogiikkaa tulkitaan integraatio-ongelmiin kohdistuvaksi kasvatukselliseksi toiminnaksi, jossa korostetaan sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyä ja lievittämistä. (Hämäläinen 2007, 171-172)

Sosiaalipedagogisessa kehyksessä yhteiskunnallinen subjektius, osallisuus, osallistuminen ja elämönhallinta käsitetään asioiksi, joihin kasvetaan ja joita saavutetaan pitkällisten kasvuprosessien myötä (mt., 187). Nuorisotyö voidaankin mieltää edellä mainitun kehyksen mukaan kasvuprosessien edistämiseen suuntautuvaksi yhteiskunnalliseksi kasvatustyöksi. Toiminnallisessa kehyksessä korostuvat dialogisuus, kommunikatiivisuus, minä-sinä-vuorovaikutus, pedagoginen toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys, ylisukupolvinen ajattelutapa, itseapuun auttamisen periaate ja ajatus tietoisuuden ja toiminnan yhteenkuuluvuudesta (mt., 2007, 187). Kasvatustyötä on olennaista tarkastella myös

ihmisten yhteiskuntasuhteita koskevana toimintana ja yhteiskuntasuhteita myös kasvatuksellisesta näkökulmasta eli sosiaalipedagogiikkaa voidaankin kutsua yhteiskuntasuhteiden pedagogiikaksi.

Sosiaalipedagogisessa kehyksessä huomiota kiinnitetään kasvuprosessien lisäksi myös ongelmiin, joita ihmisillä on yhteiskuntasuhteista. Sosiaalipedagogisessa nuorisokasvatuksessa ollaankin tekemisissä nuorten yhteiskuntaan sitoutumisongelmien parissa. Niitä ongelmia ovat mm. syrjäytyminen koulutuksesta ja työmarkkinoilta, rikokset, harrastuksettomuus, vaikeudet ihmissuhteissa, passiivisuus ja elämän näköalattomuus sekä kykenemättömyys suunnitella ja rakentaa itselleen tulevaisuutta. Sosiaalipedagogisessa teoriakehyksessä tämänkaltaiset ongelmat mielletään ensisijaisesti kasvatuksellisin haasteina. (mt., 2007, 187-188.)

Sosiaalipedagogista työtä tehdään sekä yksilöllisen ohjauksen ja neuvonnan muodossa, että yhteisöjen kasvattavaa vaikutusta hyödyntäen (Hämäläinen 1999, 66). Yksilötyössä korostuu kasvattajan ja kasvatettavan välinen pedagoginen suhde, jossa kasvattaja auttaa kasvatettavaa dialogin keinoin arvioimaan elämäänsä ja tuntemaan itsensä oman elämänsä aktiiviseksi toimijaksi (Kurki 2002, 33-34). Sosiaalipedagogisessa työssä painottuu kuitenkin työryhmien ja yhteisön parissa, yhteisöpedagogiikka. Yhteisöllisyyden korostaminen ei tarkoita yksilön väheksymistä, sillä yhteisöön kuulumisella on suuri vaikutus ihmisen identiteetin muodostumiselle ja persoonallisuuden kehittymiselle; käsitys omasta itsestä muodostuu vuorovaikutuksessa ja toinen toisiin peilaamalla (Hämäläinen 1999, 62-63). Sosiaalipedagoginen työ on toiminnallista ja osallistavaa, jossa kasvattajan rooli voi vaihdella ystävän, oppaan, innostajan ja neuvonantajan välillä. Kasvattaja on useimmiten toiminnan tuki ja mahdollistaja, ja aktiivisempaan toimijana nähdään oppija itse, joka oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan (Kurki 2002, 110-11).

Kun puhutaan sosiaalipedagogiikasta nuorisotyössä, on menetelmiä sen toteuttamiseen hyvin monenlaisia ja paljon käytettyjä ovat erilaiset taide- ja toimintapedagogiset menetelmät sekä yhteisökasvatus. Sosiaalipedagogiset menetelmät perustuvat aina dialogiin, ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja ihmisten osallisuuden toimintaprosessissa. Nuorten työvalmennuksessa painotetaan paljon yksilön

ja yhteisön suhdetta, sillä monella nuorella voi olla työpajalle tullessaan elämänhallinnallisia ongelmia ja vaikeuksia kiinnittyä yhteiskuntaan. Myös sosiaaliset suhteet saattavat tuottaa ongelmia ja tasapainoisia ihmissuhteita on vaikea muodostaa. Siksi työpajalla pyritään aina pari tai ryhmätyöskentelyyn. Nuorten työpajatoiminnassa toteutuvat hyvin yksilöllinen, että yhteisöllinen kasvattaminen. Nuorelle tehdään yksilöllinen etenemissuunnitelma ja sitä pyritään vahvistamaan yksilö- ja ryhmäohjauksella.

Työpajavalmennuksessa kasvattajan rooli on todellakin monipuolinen niin kuin Kurki (2002) mainitseekin. Itsekin sain kokea hyvin monipuolisia sosiaalisia tilanteita, välillä olin ystävä ja rohkaisija, kun taas toisaalla toiminnan mahdollista ja innostaja. Monesti valmennuksessa toimitaan hyvin ruohonjuuritasolla, vahvistetaan nuorten itsetuntoa ja osallisuutta ihan keskustelemalla työskentelyn lomassa sekä ohjaamalla heitä sellaisiin tehtäviin, jotka he kokevat mielekkäiksi, jotta he voisivat saada vahvistavia onnistumisen kokemuksia. Mielestäni työpajavalmennuksessa ja sen arjessa toteutetaan sosiaalipedagogiikkaa parhaimmillaan.

Sosiokulttuurinen innostaminen kuuluu sosiaalipedagogiikan kriittisimpiin ja dynaamisimpiin sovellusalueisiin. Siksi se sopii hyvin nuorten kasvun tukemiseen yleisesti ja myös erityisissä haasteissa olevien nuorten vahvistamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen on aktiivista ja osallistavaa pedagogiikkaa ja se on aina suunniteltua sekä päämäärätietoista toimintaa. Se pyrkii luomaan aloitteellista ympäristöä, jossa nuoren huomio saataisiin kiinnittymään sellaiseen toimintaan, minkä hän kokisi oman elämänsä kannalta arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. (Kurki 2013, 52-57.)

Sosiokulttuurisen pedagogisen ulottuvuuden avulla nuorisotyössä tavoitellaan nuoren persoonallista kehittymistä, asenteiden muutosta, kriittisen ajattelun syntymistä, oman vastuun tiedostamista, herkistymistä ja motivaation heräämistä. Toimintatapoina käytetään mm. keskusteluita, kursseja, työpajoja, teemapäiviä ja ryhmäkeskusteluja. Kulttuurinen näkökulma mahdollistaa eri taiteiden ja virkistäytymistapojen hyväksi käyttämisen nykyajan nuorisotyössä, vaikuttaen joihin mitään ei välttämättä pelkkä keskustelu saa aikaan. Sosiaalinen ulottuvuus puolestaan keskittyy ryhmään ja yhteisöön sekä tuomaan nuoria yhteen, mikä onkin ammatillisen

innostajan perusvaatimuksia. Nuorten osallistaminen, ja sen kautta yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittäminen, on työntekijän prioriteetteja. Sosiokulttuurisessa innostamisessa se tapahtuu rohkaisemalla ja olemalla ikään kuin dynamisoija, joka ei anna valmiita toimintamalleja, vaan on enemmänkin mahdollistaja, joka toimii yhdessä nuorten kanssa. (mt., 52-55.)

Sosiokulttuurisen innostamisen käyttäminen nuorisotyössä on tätä päivää. Sitä voidaan kutsua oivaltavaksi nuorisotyön tavaksi, jossa valmentaja rohkaisee nuoria kokemaan ja hyödyntämään kokemaansa ja mahdollistaa heidän osallistumisensa olosuhteet. Ollessani itse harjoittelussa työpajalla, tuli hyvin esiin tämänkaltainen työote. Siellä tavoiteltiin valmennuksen avulla vahvistamaan nuoren persoonallista kehittymistä, asenteiden muutosta, oman vastuun tiedostamista ja motivaation heräämistä. Lisäksi pedagogisen ulottuvuuden ajatusta siellä tukivat myös erilaiset valmennukset, koulutukset ja teemapäivät.

Dosentti ja tutkija Leena Kurki (2013, 55) puhuu sosiokulttuurisen innostamisen artikkelissaan siitä, miten tärkeää on, että nuori saa tehdä jotain mitä kokee oman elämänsä kohdalla arvokkaaksi ja merkitykselliseksi. Työharjoittelupaikassani tätä toteutettiin mm. sillä että nuori sai yhtenä päivänä viikossa tehdä itse valitsemaansa projektia, jotain mistä hän pitää ja mikä on hänelle itselleen kehittävää tulevaisuuden kannalta. Valmennuksessa pyrittiin tukemaan nuoren motivaatiota mahdollistamalla itsensä toteuttamista esim. musiikin, taiteen, kädentaitojen ja av-osaamisen muodossa. Nuoret myös saivat paljon tilaa toteuttaa projekteja haluamallaan tavalla. Valmiita toimintamalleja ei annettu suoraan, vaan ainoastaan raamit joiden puitteissa työskennellä. Monille nuorille se tuntui olevan vaikeaa, mutta heitä rohkaistiin miettimään itse ratkaisuja ja kysymään myös muiden apua. Erilaisten valmennuksien avulla pyrittiin herättelemään nuorten ajatuksia itsestään, toimintatavoistaan ja osallisuudestaan yhteiskunnassa.

3.2 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus työpajakontekstissa

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan sosiaalisen toimintakyvyn, arjen asioiden hallinnan ja elämönhallinnan tukemista. Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on parantaa ihmisen kykyä toimia ja selviytyä arjen tilanteissa, kehittää sosiaalisia suhteita toisiin ihmisiin sekä

rakentaa osallisuutta ja vuorovaikutusta lähipiirissä, yhteisössä ja koko yhteiskunnassa. Sosiaalinen vahvistaminen edistää ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. Sosiaalisen vahvistumisen elementit ovat elämänhallinta, itsetuntemus, arjen asioiden hallinta, sosiaaliset taidot sekä opiskelu- ja työelämä valmiudet. (Palo 2017, 35-36.)

Työpajatoiminnassa sosiaalinen vahvistaminen auttaa valmentautujaa kukoistamaan omien mahdollisuuksien mukaisesti ja siihen vaikuttavia tekijöitä ovat emotionaalinen-, sosiaalinen- ja psykologinen hyvinvointi. Emotionaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan myönteisiä tunteita, selviytymiskykyisyyttä negatiivisia tunteita kohdatessa ja tyytyväisyyttä elämän eri osa-alueella. Sosiaalinen hyvinvointi pitää sisällään myönteiset ihmissuhteet, sosiaaliset ryhmät, arvostuksen ryhmässä ja muiden ihmisten arvostamisen. Psykologista hyvinvointia on itsensä hyväksyminen ja omien vahvuksiensa tunteminen ja tunnustaminen, uskallusta tarttua haasteisiin ja oman potentiaalin tavoitteluun ja löytää elämään merkityksellisyyttä omien arvojen mukaan. (Palo 2017, 37.) Vaikka työpajatoiminta on paljolti osaamisen ja ammatillisten valmiuksien kasvattamista, on työpajanuorten emotionaalisen-, sosiaalisen- ja psykologisen hyvinvoinnin vahvistaminen erittäin tärkeää, jotta he pystyvät toimimaan osana työpajaympäristöä ja myöhemmin osana yhteiskuntaa. Opinnäytetyön menetelmien testauskerralla eräs minulle tuntematon nuori kertoi, kuinka työpajalle tullessaan hän oli ollut hyvin epävarma itsestään ja myös sosiaalisesti kyvytön. Nuoren työpajajakso oli juuri päättymässä ja nyt hän iloisena kertoi, kuinka hän oli valmennuksen aikana löytänyt itsevarmuutta ja rohkeutta olla ryhmässä.

Tärkeä osa työpajatoimintaa ja sosiaalista vahvistumista on myönteisen palautteen saaminen omasta toiminnasta ja tämä rakentava vuorovaikutus vahvistaa myös työpajanuoren itsetuntemusta. Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä sosiaaliselle vahvistumiselle ja arvostuksen saaminen yhteisössä myös innostaa osallistumaan ja olemaan osa työpajayhteisöä. (Työpajapedagogiikka 2014, 5-6.) Harjoitteluni aikana sain antaa palautetta nuorten kirjoittamiin viikkopäiväkirjoihin ja pyrinkin löytämään kaikille mahdollisimman rohkaisevaa palautetta heidän tekemisistään. Palautteen antamisen suuren merkityksen sain kokea, kun eräs nuori tuli kertomaan minulle, miten hän oli ajatellut olevansa suuri epäonnistuja ja hoitaneensa omat tehtävänsä huonosti, mutta sitten luettuaan antamani palautteen usko omaan itseensä oli taas

vahvistunut. Työpajatoiminnassa tärkeitä sosiaalisen vahvistamisen tavoitteita ovatkin yksilön voimaantuminen eli omien voimavarojen löytäminen, realistiset uskomukset omasta pystyvyydestä ja kyvystä hallita omaa elämää ja usko tulevaisuuteen. Onkin tärkeää, että työpajalla olevalle nuorelle syntyy halu pyrkiä eteenpäin valmistuksen jälkeen. (mt., 6-7.)

Yhteisöllisyys on kokemuksellinen asia ja yhteisöllisyyttä on se, että kokee olevansa osallinen yhteisöstä tai yhteiskunnasta, johon kuuluu. Osallisuuteen liittyy vahvasti se, että kokee voivansa vaikuttaa asioihin sekä myös tunne siitä että tulee välitetyksi. Työpajalla osallisuutta vahvistaa se, että valmentautujien ajatukset ja ehdotukset kuullaan ja otetaan vakavasti. Työpajatoiminnassa osallisuuden merkitystä korostetaan kertomalla, että jokaisella on jotain annettavaa yhteisölle. Osallisuus voi tarkoittaa osallistumista työpajan toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon, kuten esimerkiksi tässä opinnäytetyössä palvelunmuokkauksen: menetelmien testauksen ja palautteenannon avulla. (Palo 2017, 29.)

Osallisuus on voimaannuttava tekijä ja positiivisen osallistumisen kokemuksen myötä nuori myös motivoituu itsekin vaikuttamaan kuulumaansa yhteisöön. Näin ollen se on kiinteästi yhteydessä nuoren sosiaaliseen vahvistumiseen. Osallisuuden tunteen syntymiseksi on tärkeää, että osallistuminen tuottaa joitakin konkreettisia tuloksia (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2014, 222). Työpajatoiminnassa juuri nähdäänkin tärkeänä toiminnallinen puoli, joka tuottaa konkreettisia tuloksia joista nuori voi myös saada palautetta. Tutkija Katja Komonen (2014, 432) kirjoittaa, että osallisuus ei ole sidoksissa yksilön ominaisuuksiin vaan voidaan nähdä prosessina, jossa nuorella on mahdollisuus kasvaa yhteisön jäseneksi esimerkiksi työpajatoiminnan kautta. Työpajatoiminta vastaakin siis hyvin käytännöllisellä tavalla osallisuuden vahvistamiseen.

3.3 Työpajapedagogiikka

Työpajalla toteutettava valmistus noudattaa kasvatuksellisia ja pedagogisia periaatteita. Työpajan toiminnalla pyritään vastaamaan valmentautujan tarpeisiin hänen henkilökohtaisen tilanteensa mukaisesti, huomioimalla hänen etenemisvalmiutensa sekä antamalla siihen suhteutettuna tilanteisiin sopivia

työtehtäviä. Erityispiirteinä työpajavalmennuksessa on valmentautujalähtöisyyden lisäksi yhteisöllisyyden rakentaminen, sosiaalinen vahvistaminen ja joustavuus. Työpajan oppimisympäristö on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintaympäristö, jossa korostuu joustavuuden periaate. Oppimisympäristön pedagoginen joustavuus tulee esiin tilan ja paikan käytön monista mahdollisuuksista, välineiden joustavuudesta tietotekniikasta kädentaitojen välineisiin ja tehtävään käytettävän ajan ja intensiteetin vaihteluista. Se palvelee erityisesti niitä valmentautujia, joille on haasteellista osallistua perinteiseen opetukseen. (Työpajapedagogiikka 2014, 2-4; Palo 2017, 22.)

Työpajapedagogiikassa painotetaan valmennusprosessin suunnitelmallisuuteen ja tavoitteellisuuteen. Myös tätä opinnäytetyötä on Hyria säätiön kanssa tehty siksi, että työpajanuorten valmennuspolun tavoitteellisuus saataisiin entistä selkeämmin näkyviin heille itselleen. Työpajapedagogian näkökulmasta on tärkeää, että nuoren kanssa yhdessä tehty suunnitelma on realistisesti aikataulutettu ja siinä käsitellään käytännön toimia ja keinoja kuinka yhdessä laaditut tavoitteet voidaan saavuttaa. Nuoren osaamisen ja sosiaalisen vahvistumisen kannalta oleellista on siis tavoitteellisuus ja sen toteutumisen arvionti. (Työpajapedagogiikka 2014, 4.)

Työpajapedagogiikassa painotetaan tekemällä oppimista ja käytännönläheistä toimintaa, jossa teoria ja käytäntö nivoutuvat yhteen. Tarkoituksena on, että valmentautajat oppivat uusia taitoja konkreettisten tehtävien ja työn kautta ja vahvistavat aikaisemmin kertynyttä osaamistaan. Työpajavalmennuksessa omien kykyjen ja vahvuuksien löytämistä tuetaan omakohtaisella tekemisellä ja siitä saadun palautteen avulla. Työpajapedagogiikassa painotetaan myös kokemuksellisuutta, millä tarkoitetaan sitä, että valmentautuja hyödyntää aiemmin oppimaansa ja kokemaansa uusien asioiden opettelussa ja vahvistaa näin uutta, itselleen käyttökelpoista tietämystä ja osaamista. Kokemuksellisuutta korostettaessa huomioidaan myös mahdollisuus kokeilla ja epäonnistua. Varsinkin työpajanuorten kanssa on kasvun kannalta tärkeää myös tuoda se selkeästi esiin ja antaa kehitykselle hyödyllistä rakentavaa palautetta. (mt., 4.)

Työpajapedagogiikassa korostetaan oikeaan aikaan annettavaa valmennustukea ja neuvontaa sekä valmennettavan oman elämän toimijuuden vahvistamista.

Toimijuudella tarkoitetaan valmennettavan kykyä oma-aloitteeseen toimintaan ja vastuunottoa omasta elämästään. Työpajanuoren toimijuuden vahvistaminen on tärkeää, jotta nuori kykenee tekemään aloitteita ja päätöksiä oman elämänsä suhteen. (mt., 5-6.) Tätä tehdään edellisessä luvussa esitellyn sosiaalisen vahvistamisen keinoin.

Osa valmennuksessa toteutettavasta työskentelystä on ainoastaan yksilölle tärkeiden taitojen oppimista ja hänen sosiaalisen vahvistumisen kannalta tärkeää, mutta työtaitoja kertyessä niitä voidaan myös opinnollistaa ja suorittaa tutkinnoiksi. Työpajoilla opinnollistamisen taustalla on ajatus elinikäisestä oppimisesta ja oppimisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Valmennuksessa tehtävässä opinnollistamisessa selvitetään nuoren aiemmin karttunut osaaminen ja tunnustetaan työpajalla lisääntyntä ammatillista osaamista. Kyseessä on siis osaamisen näkyväksi tekemisestä, jota voidaan hyödyntää nuoren jatkopolulla valmennuksen jälkeen. Tunnistettua osaamista varten Valtakunnallinen työpajayhdistys on kehittänyt osaamistodistuksen, johon osaamista voidaan dokumentoida. Työpajalla opinnollistaminen vaatii sen, että työpajaympäristö on tunnistettu ja tunnustettu ammatillisessa koulutuksessa annetun lainsäädännön ja ohjeiden mukaisesti sopivaksi oppimisympäristöksi. (mt., 3.)

Työpajapedagogiikassa valmentajan tehtävänä on tukea, ohjata ja opastaa valmentautujaa omalla ammattitaidollaan ja osaamisellaan. Työpajavalmennuksessa valmentaja useimmiten käyttää valmennuksen välineenä omaa ammattiaan ja koulutuksen ulkopuolella kertynyttä osaamistaan yhdessä pedagogisten taitojen kanssa. Ollessani harjoittelussa työpajalla, yksi tärkeimmistä oppimistani asioista oli valmentajan rooli suhteessa valmentautujaan. Ohjaajani opettivat minulle miten tärkeää on olla työpajanuorille mahdollistaja, joka luo heille puitteet toimia, mutta myös vertaisohjaaja eli olla oppija yhdessä nuorten kanssa. Työpajavalmennuksessa valmentajan rooli on iso, mutta kuitenkin valmennusprosessin onnistumisen edellytyksenä on nuoren riittävän korkea motivaatio ja halu sitoutua prosessiin. (mt., 7.)

3.4 Osaamisen tunnistaminen ja itsetuntemus

Erasmus+ Paving the Way on hanke, jossa on tarkasteltu kuuden eri Euroopan maan työpajatyöskentelyä ja sen tavoitteena on vahvistaa tekemällä oppimisen ja epävirallisen oppimisen asemaa, sekä sitä kautta tukea nuorten mahdollisuuksia sijoittua koulutus- ja työmarkkinoille. Tämän työpajoja koskevan hankkeen painotuksena on epävirallisen oppimisen tunnustaminen osana koulutusjärjestelmää. Hanketoimijat ovat sitä mieltä, että tarve hyödyntää käytännön työhön, tekemällä oppimiseen ja yksilöllisen valmennuksen perustavia lähestymistapoja on kasvava. Epävirallisesta oppimisesta puhuttaessa viitataan siis suunniteltuun, tavoitteelliseen ja kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Kokonaisvaltaista oppimista vahvistetaan osaamisen tunnistamisella ja dokumentoinnilla sekä yleisesti vahvistetuilla arviointikeinoin motivoimaan nuoria jatkamaan kohti koulutusta tai työelämää. Hanketyön kautta on nähty, että huomattava osa nuoria sekä tarvitsee yksilöllistä tukea omien kiinnostuksen kohteidensa löytämiseen ja arjenhallintansa vahvistamiseen, että hyötyy tekemällä oppimisesta. Hankkeen, sekä myös Suomessa tapahtuvien koulutuksellisten muutosten myötä, epävirallista oppimista halutaan korostaa yhä enemmän. Yksi selkeä tapa tuoda lisää arvoa ja vahvistaa epävirallisen oppimisen sekä osaamisen laatua ja asemaa, on tunnistaa, arvioida ja dokumentoida kertynyttä osaamista, taitoja ja valmiuksia. Hankkeessa korostetaan myös, että työpajoilla tapahtuva osaamisen tunnistaminen, dokumentointi ja arviointi koskevat myös sosiaalisia taitoja ja yleisiä työelämässäkin tarvittavia taitoja. (Valtakunnallinen Työpajayhdistys 2017, 7-9.)

Osaamisen ja epävirallisen oppimisen tunnistamisesta ja niiden dokumentoinnista puhuttaessa puhutaan myös elinikäisestä oppimisesta. Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan kaikkea elämän aikana tapahtuvaa oppimista, jonka tarkoituksena on kehittää yksilön tietoja taitoja ja kykyjä sekä edistää henkilökohtaisten toiveiden toteutumista, kohti aktiivista kansalaisuutta, sosiaalisia taitoja ja työllistettävyyttä” (mt., 9.) Euroopan komission muistion mukaan elinikäinen oppiminen tuo näkyväksi arjessa opitun ja epävirallisen oppimisen ja sen mukaan on myös välttämätöntä monipuolistaa tapoja saavuttaa tuota oppimista. Elinikäisen oppimisen tunnustaminen edistää tasa-arvoisuutta ja vahvistaa aktiivista kansalaisuutta ja osallisuutta. (mt., 9)

Tämän opinnäytetyöskentelyn avulla haluttiin nimenomaan vahvistaa sitä, että

työpajalla nuoret itse voivat dokumentoida näkyväksi omaa osaamistaan ja sen kautta myös sosiaalisesti vahvistua. Paving the Way- hankkeen kautta kerätty tieto vahvistaa, että myös nuoret kokevat sen tärkeäksi ja haluavat, että siihen on selkeitä menetelmiä käytettävissä. Nuorten kanssa käytettävien arviointidokumenttien tulisi olla riittävän kattavia ja tarkkoja, mutta ei liian monimutkaisia sekä niiden tulisi tukea valmentautujien itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistamista. Virallista osaamisen tunnistamista tehdessä dokumenttien tulisi myös olla konkreettinen apu edettäessä koulutukseen ja työelämään. Virallista osaamisen tunnistamista tehdessä tai käytettäessä sen prosessointi periaatteita, voidaan myös puhua validoinnin käsitteestä. Se merkitsee nuorelle mahdollisuutta saada oma osaaminen tunnistettua ja tunnustettua riippumatta siitä, miten tai missä oppiminen on tapahtunut ja sitä voidaan hyödyntää koulutukseen tai työn hakemiseen. Yksi validoinnin merkityksistä on se, että sitä hyödyntämällä siirrytään ikään kuin opetuksesta oppimiseen, ja kurssien sijasta valmiuksien vahvistumiseen ja oppimistuloksiin. (Valtakunnallinen Työpajayhdistys 2017, 10-11.)

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, niin tässä opinnäytetyössä nuoren osaamisen tunnistamisessa ja näkyväksi tekemisessä ei ole kuitenkaan kyse validoinnista tulevaa koulutusta tai työelämää varten vaan nuorta itseään varten. Tässä prosessissa työpajojen valmentajilla on iso rooli olla tuomassa esiin osaamisen näkyväksi tekemisen merkitystä ja tarjota käytännön keinoja siihen. Hyria säätiön nuorten työpajavalmennuksessa nuorelle halutaan tarjota itsetutkiskelun ja arvioinnin työkaluiksi luovia menetelmiä, ei edellä mainittuja määriteltyjä dokumentteja, mutta kuitenkin jos nuori haluaa käyttää perinteisiäkin menetelmiä, niin sekin sallitaan. Tarkoituksena on, että nuori voi itselleen sopivin tavoin ilmasta itseään, mutta työpajalla halutaan myös haastaa oppimaan uutta ja kehittymään käyttämällä nuorille uusiakin menetelmiä. Näin nuori voi myös erilaisia menetelmiä käyttämällä oppia uutta itsestään ja löytää uusia taitoja ja kasvattaa sen kautta itsetuntemustaan ja itsetuntoaan.

Työpajan oppimisympäristössä osaamisen tunnistamiseen ja näkyväksi tekemiseen yleisesti käytössä olevia tapoja ovat: henkilökohtainen valmennussuunnitelma ja sen seuranta, toiminnan arviointia erilaisin menetelmin tai perinteisiä kysymyslomakkeita käyttämällä, portfolioa tai oppimispäiväkirjaa täyttämällä, ryhmätyöskentelyn avulla,

valmennuksien kautta tai yhteisöllisiä tapahtumia järjestämällä. (Palo 2017, 23.)

Työpajavalmennukseen tullut nuori tarvitsee osaamista ja työkaluja valmennuspolun aikana tehtävään reflektioon, että hän pystyy tuomaan itselleen näkyväksi oman osaamisensa ja etenemisensä valmennuksessa. Nuorelle tulee myös olla selkeänä tavoitteet, joita valmennuksella tavoitellaan hänen elämänsä kannalta. Itsetunto kohdalleen- kirjassa (2011) puhutaan siitä, miten oman itsensä tunteminen on hyvän ja terveen itsetunnon, mutta myös hyvän elämän tärkeä edellytys. Itsetunto voidaankin tiivistää olevan ihmisen tietoisuutta omasta arvostaan. Hyvä itsetunto auttaa saavuttamaan tavoitteita niin opiskelussa, kuin yksityis- ja työelämässä. (Toivakka & Maasola 2011, 15-19.) Vaikka itsetuntemustaidot karttuvat iän ja kokemuksen myötä niin kehittyminen vaatii myös reflektointia: on pysähdyttävä aika ajoin oppimansa ääreen pohtimaan, mitä on oppinut ja mitä se itselle merkitsee. Tietoisuus itsestämme ja oppimastamme auttaa elämänhallinnan lisäämistä ja siksi valmennuksessa myös tulee ottaa huomioon itsetuntemustaitojen opettaminen ja reflektoinnin tärkeys valmennuksen aikana. (mt., 27.)

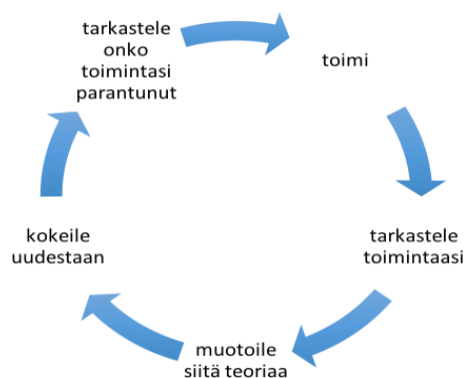
Työpajavalmennuksessa yleisesti ja myös tämän opinnäytetyön tekemisen tavoitteena on, että nuoret oppivat tunnistamaan omat vahvuutensa ja rajoitteensa sekä arvostamaan itseään sellaisena kuin ovat. Työpajalla luovia menetelmiä käyttämällä halutaan saattaa nuoret tietoisiksi heille itselleen merkityksellisistä asioista. Nuorten itsetuntemuksen vahvistamisessa pyritään siihen, että nuori oppisi olemaan tyytyväinen onnistumisistaan, hyväksyisi epäonnistumisensa ja luottaisi omaan selviytymiskykyynsä. Työpajalla nuorten itsetuntoa vahvistetaan myöskin vuorovaikutuksen ja ryhmään osallistumisen kautta. (Palo 2017, 38.)

3.5 Tekemällä oppiminen

Kuten työpajapedagogiikan osiossa tuli ilmi, oppiminen työpajalla pohjautuu tekemällä oppimiseen ja kokemukselliseen oppimiseen sekä valmennukseen. Osallistuminen ja kokemuksellisuus ovat olennaisia osia tekemällä oppimisessa: abstraktien käsitteiden ajattelemisen sijaan tekemällä oppiminen sisältää suoran yhteyden opittavaan taitoon (Valtakunnallinen Työpajayhdistys 2017, 9). Tekemällä oppimista tapahtuu, kun opittu asia yhdistyy oppijan elämysmaailmaan ja

aikaisempiin kokemuksiin ja reflektoinnin kautta vahvistuu uudeksi tiedoksi ja oppijan hyödyksi. Kokemuksellisessa oppimisessa oppijan omia kokemuksia arvostetaan ja niitä pidetään ainutlaatuisina, oppimista rikastuttavia tekijöinä. Opiteen tarkasteleminen eli reflektointi on siis tärkeä osa oppimisprosessia ja ohjaajan rooli kokemuksellisessa oppimisessa on oppijan reflektoinnin tukeminen. Toinen hyvin tärkeä osa kokemuksellisessa ja tekemällä oppimisessa on palautteen saaminen omasta tekemisestä ja siihen työpajoilla tarjotaan myös yksilöllistä valmennusta. (Kaunisto 2012, 39; Työpajayhdistys 2017,9-10.) Työpajanuoret voivat valmennuksessa vahvistuneiden vuorovaikutustaitojensa avulla myös antaa palautetta toisille ja tällä tavoin sosiaalisesti vahvistaa oppimisprosessia sekä motivoida toisiaan.

Nuorten työpajalla tekeminen on konkreettista ammatillisten taitojen oppimista ja osaamisen kerryttämistä erilaisten harjoitus- ja tilaustöiden, projektien ja kyseille työpajalle kehitettyjen työtehtävien avulla. Nuorten oppiessa uusia asioita ja taitoja saattaa myös nousta innostus saada asioista lisää tietoa ja päästä opiskelemaan. Ytimessä tekemällä oppimisessa on ymmärryksen kehittyminen omakohtaisten kokemusten kautta ja sitä työpajavalmennuksessa vahvistetaan jakamalla kokemuksia muiden valmentautujien ja valmentajien kanssa, jotta opittu asia tulisi varmasti ymmärretyksi. Työpajavalmennuksen itse tekemisen painotuksella tavoitteena on saada opittu taito ja siihen liittyvä tieto nuoren omaisuudeksi omakohtaisuuden kautta. (Palo 2017, 26-28.)

Kuvio 1

Kokemuksellista oppimista kuvataan mm. Kolbin oppimisen kehällä ja yllä (kuvio 1)

esitetty näkemys on englantilaisen yliopistopettajan Peter Scalesin yksinkertainen tapa tarkastella tuota oppimisen prosessia. (Scales 2008, 77.)

Yliopistotutkija Arja Lemmetyinen viittaa Kolbin teoriaan oppimisesta tiedon muuntamisen prosessina, jossa tietoa syntyy, kun kokemus muuttuu tiedoksi ja tähän vaikuttaa aina myös yksilön ja ympäristön vuorovaikutus (Lemmetyinen 2004, 35). Hän vahvistaa myös aiemmin tässä opinnäytetyössä esiin tullutta reflektion merkitystä oppimiselle. Edellytys sille, että oppija voi arvioida omaa tilannettaan kokonaisvaltaisesti, on se että hänellä täytyy olla reflektiokykyä oppimalleen uudelle tiedolle. Kokemusoppimisesta voidaan puhua dynaamisena oppimiskokemuksena ja kokonaisuutena, jonka muodostavat oppiminen tekemällä, oppimaan oppiminen sekä ryhmäprosessissa tapahtuva oppiminen. (Lemmetyinen 2004, 35-36.)

Tekemällä ja kokemalla oppimisen yhteydessä puhutaan yleensä toiminnallisista menetelmistä, jotka ovat tässä opinnäytetyössä erilaisia luovia menetelmiä. Toiminnallisten menetelmien käsitettä käytetään usein yleisnimenä erilaisille toimintaan perustuville työskentelyille, jossa periaatteena on, että asiat tehdään näkyväksi (Kaunisto 2012, 28). Toiminnallisen työskentelyn lähtökohtana on, että ihmistä autetaan kuvittelemaan ja tekemään asiat näkyväksi, sillä pelkät sanat eivät aina riitä asioiden konkretisointiin. Toiminnalliset menetelmät sopivat työpajatoiminnan pedagogiseen työskentelyyn erittäin hyvin, sillä toiminnallisten menetelmien käytössä ei ole tarkoitus antaa valmiita vastauksia ja ohjata vahvasti johonkin suuntaan, vaan että ohjattava löytäisi itse oman polkunsä ja kehittäisi näin omaa ongelmienratkaisukykyään. Tavoitteena työskentelyssä on synnyttää prosessi, jota nuori voi käsitellä omasta näkökulmastaan ja toteuttaa valitsemallaan tavalla. (Kaunisto 2012, 28-29.)

3.6 Palvelumuotoilu

”Palvelumuotoilua voidaan hyödyntää monella tapaa ja moniin tarpeisiin. Se on antoisa lähestymistapa niin yrityksille, julkiselle sektorille kuin voittoa tavoittelemattomille organisaatioille, koska se antaa loogisen toimintamallin ja yhdistää poikkeuksellisen kiinteällä ja toimivalla tavalla liiketoiminnan ja organisaation tavoitteet asiakkaan näkökulmaan. Palvelumuotoilun lähestymistapa nousee tärkeäksi, koska asiakas- ja tarvelähtöinen ajattelutapa on kasvanut, sekä myös siksi että taloudelliset paineet ovat

tiukentuneet kaikissa organisaatioissa. Palvelumuotoilun liiketoiminnalliset edut liittyvätkin organisaation strategiseen suuntaamiseen, toiminnan fokusoimiseen asiakaslähtöiseksi, prosessien kehittämiseen ja brändin ja asiakassuhteen syventämiseen kuin uusien ja jo olemassa olevien palvelujen kehittämiseenkin. Palvelumuotoilu onkin liiketoiminnalle kaksoisvoitto. (Tuulaniemi 2011, 95.)

Palvelumuotoilu on prosessi, joka auttaa havaitsemaan, missä, milloin ja kuinka organisaatio voi tehdä palvelunsa arvokkaammaksi asiakkaillensa sekä itselleen. Organisaation syvälinen ymmärrys asiakkaista on keskeinen osa liiketoiminnan menestystä, ne organisaatiot menestyvät jotka osaavat tulkita laadullista tutkimustietoa asiakkaistaan ja pystyvät siirtämään nämä todelliset tarpeet haluttaviksi tarjoomiksi. Palvelumuotoilu on konkreettinen tapa määrittää palvelutarpeet ja vastata niihin” (Tuulaniemi 2011, 96.)

Tässä opinnäytetyössä palvelumuotoilusta puhuttaessa tarkoitetaan tilaajan tarjoamia nuorten työpajavalmennus palveluita. Palvelumuotoilussa keskiössä on aina ihminen tarpeineen ja tämän opinnäytetyön tiimoilta kehittämisen keskiössä on työpajanuori ja hänen tarpeensa, kokemuksensa ja mielipiteensä sekä toisaalta palveluiden tarjoajan näkemys ja resurssit. Palvelumuotoilussa palvelua voidaan kuvata monin eri tavoin, kuten että se on kokemus, vuorovaikutusta, teko, toimintaa joka helpottaa jotakuta tekemään jotain, tapahtuma, suoritus, tapahtumien ja prosessien summa, joka ratkaisee asiakkaan ongelman ja palvelu on abstraktituote, jonka arvo syntyy ihmisten välisessä kanssakäymisessä (Tuulaniemi 2011, 59-60). Palvelussa on kysymys sen tarjoajan ja asiakkaan välisestä vuorovaikutusprosessista ja siinä olennaista on ymmärtää, erikseen ja yhdessä, molempien tarpeita, odotuksia, motivaatiotekijöitä ja arvoja. Kun halutaan tuottaa ratkaisuja ja arvokasta palvelua tarpeisiin, keskeiseksi käsitteeksi nousee asiakasymmärrys, mikä tässä tapauksessa tarkoittaa sitä todellisuutta, jossa nuoret elävät ja toimivat. (mt., 66-67;71.)

Palvelumuotoilu on osaamisala, jossa yhdistetään perinteisiä palvelun kehittämisen menetelmiä ja muotoilusta tuttuja toimintatapoja. Siinä hyödynnetään muotoilusta tuttua tyhjän näkyväksi tekemisen ajatusta eli tuodaan asiat konkreettisesti nähtäväksi. Se on myös toimintatapa, jossa yhdistetään vanhoja asioita uusilla tavoilla, arvioidaan ja pyritään jatkuvaan kehittymiseen. Työpajanäkökulmasta palvelumuotoilu on konkreettista toimintaa, jossa yhdistyy nuorten tarpeet ja odotukset, että palvelun tarjoajan eli työpajatoiminnan ”liiketoiminnalliset” tavoitteet

toimiviksi palveluiksi. Palvelumuotoilussa asiakkaan subjektiivinen palvelukokemus on tarkastelun kohteena. Palvelumuotoilun tavoitteena on tuottaa asiakkaalle mahdollisimman hyvä kokemus palvelusta ja sen toteutumiseksi asiakaskokemusta tarkastellaan kriittisesti, jotta kehitettävät kohdat tulisivat näkyviin. Palvelumuotoilu on prosessinomaista, joka on luotu systemaattiseksi tavaksi kehittää liiketoimintaa. Siinä on ominaista kokonaisvaltainen lähestyminen kehittävään palveluun tarkastelemalla sitä jaettuna pienempiin osakokonaisuuksiin ja joita vahvistamalla voidaan kehittää parempi palvelukokonaisuus. Palvelukokonaisuudesta käytetään myös nimitystä palvelupolku, joka jaetaan palvelutuokioihin ja ne taas sisältävät palvelun useita kontaktpisteitä ja palvelumuotoilussa näitä pisteitä käytetään osa haasteina, joita kehitetään (mt. 2011, 78). Palvelumuotoilussa yksi keskeinen tavoite on osallistaminen eli saada kaikki osapuolet mukaan yhteiseen prosessiin jo suunnitteluvaiheessa. (mt. 2011, 24-30, 63) Tätä ajatusta toteutettiin myös tämän opinnäytetyön työskentelyn alkuvaiheessa ottamalla kaksi työpajanuorta suunnittelukokoukseen mukaan. Koska tilaaja haluaa korostaa nuoria palvelun keskiössä, haluttiin heti työskentelyn alusta kuulla heidän mielipiteitään suunnitteilla olevasta ”lomakkeista luovuuteen”-kehittämistyöstä.

Palvelumuotoiluprosessi on yksinkertaistettuna ideoiden tuottamista ja niiden analysointia ja karsintaa ja tämän menetelmän toistoa, kunnes ollaan tyytyväisiä palvelun sisältöön. (Tuulaniemi 2011, 112-114.) Kun asiakas on mukana prosessin kehittämisessä, se tuo arvoa palvelun kehittämiselle. Yhteiskehittäminen tapahtuu useimmiten työpajoissa tai palveluympäristössä, kuten myös tämän opinnäytetyön tiimoilta. Yhteiskehittämisen tavoitteena on, että kaikki palveluun liittyvät asiat ja näkökannat tulevat mahdollisimman laaja-alaisesti huomioituksi tiedon keräämis- ja analysointivaiheessa. Laajasta palvelun analysoinnista palvelun kehittäjä eli tässä tapauksessa nuorten työpajavalmennus, valitsee ne elementit, joita haluaa käyttää ja edelleen kehittää. (mt. 2011, 117.) Palvelumuotoilun tavoitteena on yksinkertaistettuna siis ymmärtää paremmin ihmisiä, heidän elämänsä ja tarpeitaan, havaita uusia mahdollisuuksia, suunnitella toimivia palveluita ja toteuttaa tehdyt suunnitelmat (mt., 2011, 111).

Perinteisesti palveluiden tarjoajat mittaavat palveluiden onnistumista määrällisesti numeraalisia asiakaspalautteita käyttämällä ja työpajavalmennuksessaakin

palveluiden toimivuutta tarkastellaan yleensä työpajoille yhteisesti määritellyillä mittareilla ja lomakkeilla. Tämän opinnäytetyön palvelumuotoilussa haluttiin saada työpajanuorilta arvokasta tietoa kysymällä ja havainnoimalla heidän toimintaansa, jotta nuoren valmennuksen aikana tekemä itsearviointi ja saama valmennuspalvelu olisi mahdollisimman hyödyllistä hänelle itselleen. (mt., 72-74.)

4 KEHITTÄMISEN MENETELMÄT

Opinnäytetyön kehittämisessä liikkeelle lähdin empiirisistä havainnoista (keskusteluista, havainnoinnista kehittämispäivinä, kirjallisista dokumenteista), joita tulkituin ja analysoin ja sen jälkeen aineiston pohjalta päädyin teoreettiseen pohdiskeluun ja selityksiin. Kehittämisprosessin aikana kirjasin muistiin aineiston ja kirjallisuuden herättämiä ajatuksia, huomioita ja tapahtumiin liittyviä havaintoja. Aineiston keruu tapahtui havainnoinnin (observoinnin) ja kyselyn menetelmiä (kyselylomakkeet) käyttäen sekä vapaan ideoinnin menetelmää käyttämällä (Hirsijärvi 2009, 183, 266.) Kysymyslomakkeita oli kehittämistyön aikana 2 ja pääosa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä. Kehittämistyössä käytin osallistavaa havainnointia, mikä tarkoittaa että toimin aktiivisesti yhdessä tutkimuksen tiedonantajien eli nuorten kanssa. Toimin eräänlaisena aktiivisena innostajana, facilitaattorina tai katalysaattorina: pyrin innostamaan nuoria sekä kokosin ja koordinoin heiltä tulevia ideoita. Kirjassa Laadullinen tutkimus ja sisällöllinen analyysi mainitaan, että yhteistä osallistamiseen perustuvilla menetelmillä on tutkimusprojektiin osallistuvien henkilöiden tiedon arvostaminen ja usko siihen, että jokaiseen asiaan on olemassa enemmän kuin yksi näkökulma ja että ne ovat kaikki tärkeitä. (Tuomi 2009, 82-83.) Tässä kehittämistyössä yksi päätavoite oli saada nuorten ”ääni” kuuluviin ja tilaajan mielestä palvelun kehittämisen toteutumiseksi oli tärkeää saada tietoa itse nuorilta.

Tämä opinnäytetyö oli toimintatutkimuksellinen ja sitä ohjasi käytännöllinen intressi: haluttiin tietää, miten asiat voitaisiin tehdä paremmin ja toimintatutkimuksen avulla pyrittiin löytämään tietoa, joka palvelee käytänteiden kehittämistä. Toimintatutkimus ei ole siis niinkään tutkimusta toiminnasta vaan tutkimusta toiminnan sisällä toiminnan kehittämistä varten ja minä opinnäytetyön tekijänä en ollut ulkopuolinen,

vaan osallistuin aktiivisesti toiminnan mahdollistajana ja vaikuttajana. (Hirsijärvi 2009, 204-205.)

Valitsemieni menetelmien tarkoituksena oli ensisijaisesti selvittää nuorten mielipiteitä ja ideoita luovista menetelmistä sekä niiden käytöstä valmennuksessa oman oppimisen näkyväksi tekemisessä. Kehittämisen kohteena säätiön nuorisopalveluissa on nuoren itsearvioinnin vieminen ”lomakkeista luovuuteen” ja opinnäytetyötä hyödynnettiin nuorten mielipiteiden keräämiseen. Nuorten osallistuessa opinnäytetyön tiimoilta pidettyihin kolmeen päivään, he myös osallistuivat palvelumuotoiluun antamalla tärkeää tietoa omista ajatuksistaan ja kokemastaan. Lomakkeiden ja kolmen opinnäytetyön tiimoilta järjestämäni menetelmäpäivän havainnoinnin perusteella saatiin myös arvokasta tietoa siitä miten hyvin työpajalla olevat nuoret pystyvät tunnistamaan omaa oppimistaan tai taitojaan sekä miten he kokevat itseilmaisunsa. Opinnäytetyön tiimoilta kokosin myös Power Point- esityksen työpajoille käytettäväksi ja se muotoutui työskentelyn aikana lopulliseen muotoonsa, menetelmien testauspäivänä se oli käytössä ilman alun tekstiosuuksia. PP-esitykseen on koottu laajasti erilaisia luovia menetelmiä esimerkein ja nuori voi myös itse kehittää itselleen sopivia tapoja toteuttaa itseään.

Aineistoa tätä kehittämistyötä varten keräsin kolmena eri päivänä ja kolmen eri ryhmän kanssa, kuitenkin osa osallistujista oli aina samoja. Kaikki aineisto on kerätty nimettömänä, joten esimerkiksi nuorten antamia kommentteja ei voida linkittää toisiinsa.

4.1 Menetelmätyöskentelyn esittely ja nuorten mielipiteitä 1.11.2017

Opinnäytetyön ensimmäinen aineistonkeruu päivä oli 1.11.2017 ja osallistuvia nuoria oli 12 nuorta eri toimipisteiltä. Tällä tapaamiskerralla esittelin nuorille kehittämistyön idean ja oman roolini tässä Hyria säätiön kehittämistyössä. Selitin lyhyesti mistä oman oppimisen näkyväksi tekemisessä oli kysymys ja mitä aikoisimme päivän aikana tehdä. Kerroin että oli hyvin tärkeää saada heidän mielipiteensä erilaisista menetelmistä ja niiden käyttämisestä osana valmennusta. Tuota päivää varten olin valmistellut 6 toimintapistettä, joissa esiteltiin erilaisia luovia menetelmiä. Pistelle olin valmistellut esimerkkitaloja toteuttaa menetelmää, jotta nuorten olisi helpompi

hahmottaa mistä on kyse. Nuoret kiersivät jokaisen pisteen ja kommentoivat A3-kokoiselle esittelypaperille, mitä mieltä he ovat kyseisestä menetelmästä ja sen käytöstä. Kommenttiansa lisäksi papereihin sai lisätä erilaisia ”smiley-tarroja” tehostamaan omia fiiliksiä menetelmästä. Pisteillä oli myös apukysymyksiä helpottamaan nuorten työskentelyä, mutta niihin ei kuitenkaan ollut välttämätöntä vastata vaan nuorilla oli lupa vapaasti laittaa ylös ajatuksiaan.

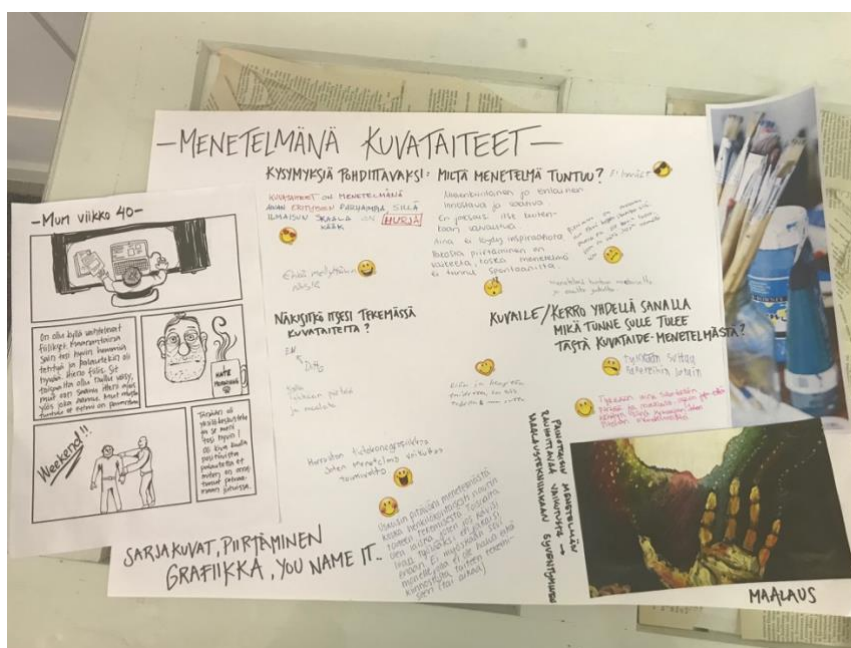
Apukysymykset nuorille:

- ❖ Miltä menetelmä tuntuu?
- ❖ Mitä ajatuksia siitä heräsi?
- ❖ Näkisitkö itsesi käyttämässä tätä menetelmää?
- ❖ Voisitko ilmaista itseäsi tämän menetelmän avulla?
- ❖ Kuvaile yhdellä sanalla mitä menetelmästä tulee mieleen?
- ❖ Mitä haasteita menetelmässä on?

Kuvio 2

Seuraavaksi esittelen pisteet ja nuorten kommentteja menetelmistä:

1. Menetelmänä kuvataiteet, joita ovat esimerkiksi piirtäminen, maalaaminen, grafiikka, sarjakuvat jne.

Nuorten kommentit kuvataidemenetelmään.

"Kuvataiteet on menetelmänä aivan erityisen parhaimpia, sillä ilmaisun skaala on hurja."

"Elän ja hengitän taidetta, on siis todella mun juttu"

"Mielenkiintoinen ja erilainen. Innostava ja vaativa. En jaksais itse kuitenkaan vaivautua. Aina ei löydy inspiraatiota. Pakosta piirtäminen on vaikeeta, koska menetelmä ei tunnu spontaanilta."

2. Menetelmänä aikajanallinen kollaasi, jonka voi tehdä paperille, vihkoon, kalenteriin, nettiin, digiversiona, yms.

Esimerkkityö aikajanallisesta kollaasista.

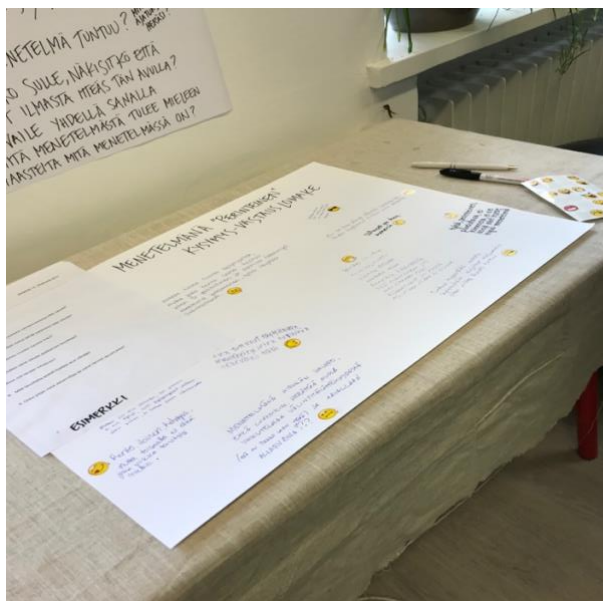
"Aikajanallinen kollaasi tuntuu itselle toimivalta tavalla peilata tekemisiään. Ikään kuin se oma polku etenee ja kasvaa, niin kollaasi on tavallaan hyvin samanlainen."

"Pitäisin menetelmästä, koska tekstin lisäksi saisin värein ja kuvin ilmaista tunteitani, mielialaani ja mielteitäni elämästäni ja edistymisestääni. Kollaasista saa myös persoonallisen."

"Ehkä enemmän teinityttöjen juttu..."

"En ole koskaan tehnyt tällaista, mutta vaikuttaa toimivalta, koska saadaan ajatuksia kirjattua tiivistettyyn muotoon kuvin ja lyhyin lausein."

3. Menetelmänä "perinteinen" kysymys-vastauslomake.

Nuorten kommentteja menetelmästä.

"Helppo vastata eikä tarvitse miettiä niin paljon kuin esim. blogissa."

"Tuntuu typerältä vastata kysymyksiin. Kirjoitan mieluummin miltä itsestä tuntuu."

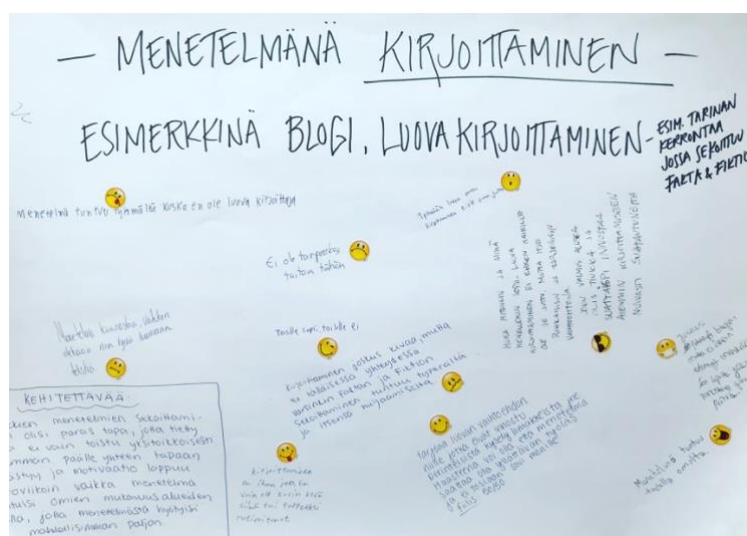
"Menetelmänä hirveän helppo, ehkä liiaksikin. Herättää mussa vaikutelmaa välinpitämättömyydestä (tää on van pakko tehdä) ja tavallaan aliarvioiva??"

"Olen tottunut täyttämään lomakkeita, joten toivoisin tekeväni tätä."

"Mukava jos olisi verkossa, tai jotenkin ei niin tylsä, voisi kysymyksiä vaihtaa joka viikko ja laittaa jotain iskulauseita."

"Olisi mukavampaa jos joku oikeasti olisi kiinnostunut ja kysyisi esim. miten viikko on sujunut."

4. Menetelmänä kirjoittaminen voi olla esim. blogi, päiväkirja tai luova kirjoittaminen.

Nuorten kommentteja menetelmästä.

"Kirjoittaminen on ihan jees. En vain ole kovin hyvä siinä tai tarpeeksi motivoitunut."

"Tarjoaa luovan vaihtoehdon niille, jotka eivät innostu perinteisistä kyselylomakkeista jne. Haasteena voi olla, että menetelmä saattaa olla yllättävän työläs ja ei tosiaan sovi monille. Fiilis: 50/50."

"Menetelmä kiinnostaa, vaikken olekaan niin hyvä luomaan tekstiä."

5. Menetelmänä valokuvaus. Joko pelkät kuvat tai lisäksi tekstiä selventämään kuvien sanomaa. Välineenä puhelin tai erilaiset kamerat.

Esimerkkityö valokuvausmenetelmästä

"Pidän valokuvauksesta, mutta en tiedä pystynkö käyttämään sitä tähän tapaan."

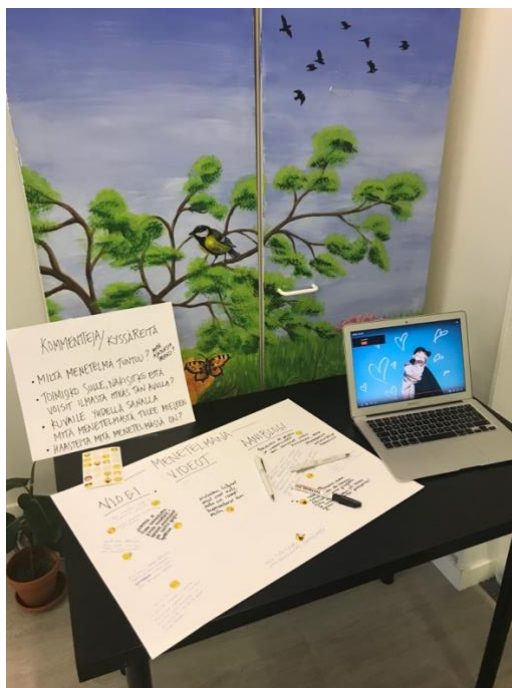
"Kiinnostuin hiljattain valokuvaamisesta, kun sain oman kameran. Voisi olla kiva rakentaa omasta viikosta, päivästä valokuvin."

"Tuntuu hyvältä menetelmältä, koska siinä jäisi jokin konkreettinen kuva, mitä on tehnyt yms."

"Joutuisi opetella dokumentoimaan omaa elämäänsä."

"Jaksaako valokuvaamista jatkaa kauan? Kuinka moni muistaa näpsäistä kuvaa? Tuleeko elettyä hetkessä, kun miettii kuvaamista?"

6. Menetelmänä videot ja ääni (vloggaus ja podcastit).

Esimerkki video vloggauksesta ja nuorten kommentit menetelmästä

"Joillekin ei tunnu luonnolliselta jutella kameralle plus editointi, kuvakulmat jne. vaatisi paljon opettelu."

"Olisi kiva kokeilla tehdä videoita. Kameran edessä oleminen tuntuu haastavalta ja katsojien mielipiteet jännittää."

"Mielestäni tällaiset asiat ovat niille, joilla on isompi huomion tarve kun mulla." "Haluaisin kokeilla, mutta tuntuu oudolta olla kameran edessä, toisaalta harjoittelu tekee mestarin. Ja ihminen kehittyy jos haluaa, kaikki on omassa pääkopassa!"

"Puhuminen on helppo ja luonnollinen. Toki kamerat jotain kuumottaa mutta vaihtoehtona kirjalliselle rohkaisisin."

Pistetyöskentelyn jälkeen jaoin nuorille kyselylomakkeen, jonka 8 kysymystä/kohtaa liittyivät luoviin menetelmiin, itseilmaisuun ja osaamisen tunnistamiseen. Vastauslomakkeita palautettiin 11kpl. Kyselylomakkeen tuloksia kehittämistyön tuloksia osuudessa.

4.2 Ryhmävalmennus Nasta-työpajan nuorille 14.11.2017

Aikaisemmin ollessani harjoittelussa nuorten työpajavalmennuksessa ja ensimmäisen testauskerran aikana havainnoin, että monien valmennuksessa olevien nuorten on vaikea analysoida ja reflektoida itseään sekä oppimaansa. Valmennuksen aihe oli mielestäni selkeä, sillä oman polun dokumentointiin ja valmennuksessa

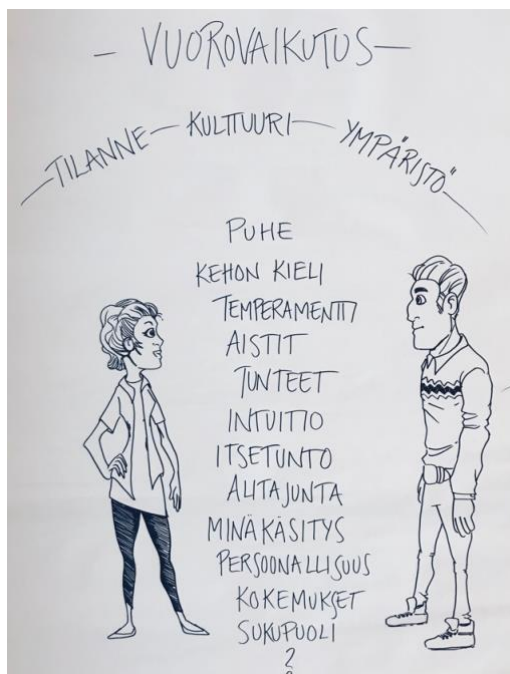
etenemiseen nuoret tarvitsevat itsetuntemustaitoja. Siksi halusin ottaa osaksi opinnäytetyötä myös ryhmävalmennuskerran, jossa voin jakaa nuorille työkaluja itsetutkiskeluun ja kertoa itsetuntemuksen tärkeydestä ja sen vaikutuksista elämän laatuun. Valmennuksen valmisteleminen käytin apuna Itsetunto kohdalleen! –kirjaa (Toivakka & Maasola, 2011), jossa käytiin hyvin läpi itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä myös vuorovaikutustaitoja. Kirjassa oli myös paljon hyviä harjoituksia, joista valitsin muutaman valmennuksen osallistavaksi osaksi. Käytin myös Tony Dunderfeltin kirjaa Voimavarana Itsetuntemus (2006), jossa hän käytännön läheisesti käsittelee asiaa.

Luennon havainnointi kuvia

Valmennus oli kahden tunnin mittainen ja osallistujia oli ohjaajat mukaan luettuna noin 30 henkilöä. Sen aikana käsitelin omien tunteiden tunnistamista ja sen tärkeyttä, itsetuntemuksen rakentumista ja sen harjoittamista, itsetuntoa sekä vuorovaikutusta. Aloitin päivän tehtävällä, jossa jokainen ensin mietti 30 sekuntia omia tuntemuksiaan ja sen jälkeen sai tulla taululle kirjoittamaan päällimmäisenä mielessään olevan tunteen. Tunteet olivat hyvin erilaisia ja siitä olikin hyvä lähteä liikkeelle päivän aiheeseen. Minulla oli valmisteltuna fläppitaulupaperilla muutamia havainnollistamiskuvia ja jotain ohjeita tehtäviin. Liikkeelle lähdettiin siitä ”Kuka minä olen?” ja muista kysymyksistä, joiden vastaukset muodostavat kuvan siitä kuka on. Kerroin miksi on todella tärkeää puhua tästä aiheesta ja miten hyvä itsetuntemus lisää hyvinvointia ja antaa myös suuntaa omalle elämälle. Käsitelimme myös sitä, että itsetuntemuksen perustotuus on, että me jokainen koetaan maailma itsemme,

minuutemme kautta ja on tärkeä mitä viestejä otamme muilta vastaan itsestämme. Puhuin siitä miten voimme itse omalla toiminnallamme muokata todellisuutta, jossa elämme ja myös itse vaikuttaa siihen millainen tulevaisuus meillä on. (mt. 20-21.)

Luennon havainnointi kuva

Valmistelemallani luentomateriaalilla halusin rohkaista nuoria näkemään, että he voivat itse pienilläkin muutoksilla vaikuttaa elämäänsä ja että on olemassa käytännön keinoja joita voi hyödyntää. Olin kerännyt edellä mainituista kirjoista käytännöllisiä tapoja ja muistisääntöjä miten itsetuntemusta voi vahvistaa ja kävin myös läpi itsetuntemuksen vaikutusta ihmissuhteisiin ja niiden laatuun. Valmennuksen aikana minulla oli kolme tehtävää tauottamaan luennointia. Ensimmäinen oli nimeltään "Tyytyväisyystalkoot", jossa jokaisen piti listata 5 asiaa mihin on itsessään tyytyväinen. Sen jälkeen alleviivata niistä 2 tärkeintä ja ympyröidä se vaihtoehto, jota haluaisi vielä kehittää. Tavoitteena oli myös keskustella parin kanssa niistä, jos pystyy. Toinen tehtävä oli nimeltään "Tekemisen kehäni", jossa käsiteltiin omaa tekemistä ja osaamista sekä niihin liittyviä tunteita ja mitä täytyisi tehdä, jotta jotkut asiat menisivät eteenpäin. Myös tästä ohjeistettiin keskustelemaan parin kanssa. Viimeinen tehtävä oli luoda oma "bucket-list" eli kirjata paperille 10 asiaa mitä tulevaisuudessa haluaa tehdä ja miettiä myös sitä, mitä voisi tehdä niiden tavoitteiden toteutumiseksi.

Valmennuspäivästä sain opinnäytetyöskentelyä varten aineistoa havainnoimalla työpajanuorten reaktioita pitämääni valmennukseen ja siinä tehtyihin tehtäviin. Myös joidenkin nuorten ja valmentajien kanssa käydyt keskustelut ja reflektio valmennuksen jälkeen antoi muistiinpanoihin aineistoa.

4.3 Menetelmien testaus nuorten työpajalla 5.12.2017

Osallistujia oli 13 nuorta, useilta eri työpajoilta. Päivän aluksi esittelin nuorisopalveluille valmistelemani pp-esityksen, jota tulevaisuudessa on tarkoitus käyttää nuoren aloittaessa työpajavalmennuksessa. Siinä käydään läpi oman valmennuspolun näkyväksi tekemistä ja dokumentointia, miksi sitä tehdään sekä esitellään erilaisia menetelmiä joilla sitä voi toteuttaa. Esittelyn jälkeen nuoret saivat valita menetelmän, jota haluaa sinä päivänä testata ja niillä resursseilla mitä työpajalla oli käytettävissä. Koska aikaisemmin oli käynyt ilmi, että nuoret tarvitsevat apukysymyksiä, joiden avulla tarkastella omaa tilannettaan, niin olin valmistellut A4 paperin verran kysymyksiä heille. Menetelmätyöskentelyssä kaikki saivat päivän aikana tehtyä jotain, toiset enemmän tosissaan kuin toiset. Päivän loppupuolella kokoontuimme esittelemään tuloksia ja muutama nuorista uskaltautui esittelemään oman työnsä. Suurin osa nuorista oli valinnut kollaasi työskentelyn joko papereille tai vihkoon.

Nuoren testaama kollaasimenetelmä

Päivän päätteeksi nuoret vastasivat vielä lyhyeen palautekyselyyn koskien menetelmien valintaa ja työskentelyn helppoutta.

5 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSIA

Opinnäytetyöskentelyn alkaessa käsiteltiin tilaajan kanssa opinnäytetyötä nimikkeellä ”Nuoren asiakaspolun näkyväksi tekeminen”. Se oli hieman vaikea lähtökohta opinnäytetyön hahmottamiselle, sillä asiakaspolku käsittää nuoren koko valmennuksessa olo ajan ja asiakkaan määritelmäkin tuntui etäiseltä. Menetelmätyöskentelyn alkaessa esittelin eri työpajoilta tulleille nuorille työskentelyä tuolla nimikkeellä, joka olikin heidän mielestään hämmentävä ja työskentelyn tarkoitus jäi osittain alussa epäselväksi. Jouduinkin useaan otteeseen pisteitä kierrettäessä kertomaan heille mistä oli kysymys ja mitä heiltä tilaajan kanssa toivoimme. Keskusteltuani aiheen aiheuttamasta hämmennyksestä tilaajan kanssa, tulimme siihen johtopäätökseen, että nuorilla ei ole ollut riittävän selkeänä oma henkilökohtainen ja tavoitteellinen valmennussuunnitelma ja siksi heidän oli vaikea käsitellä oppimisen näkyväksi tekemistä ja asiakaspolku nimikettä. Monet työpajavalmennuksen nuorista tulevat toimintaan ilman tavoitteellista kehittymistä, mutta osa heistä löytää omat tavoitteensa ja motivaation omalle oppimiselle ja osa taas niin sanotusti ”hengaa mukana”. Jos työpajanuorella ei ole selkeää kuvaa valmennuksesta ikään kuin polkuna, jota kulkiessa hänen osaamisensa ja itsetuntemuksensa kasvaa, hänellä on myöskin vaikeuksia ymmärtää tällaisen työskentelyn tarkoitusta. Opinnäytetyön tekemisen aikana korostui reflektion tärkeys työpajavalmennuksessa, sillä ilman reflektiota nuoren on vaikea tuoda itselleen konkreettisesti näkyväksi opittua osaamista sekä omia kokemuksiaan ja tunteitaan.

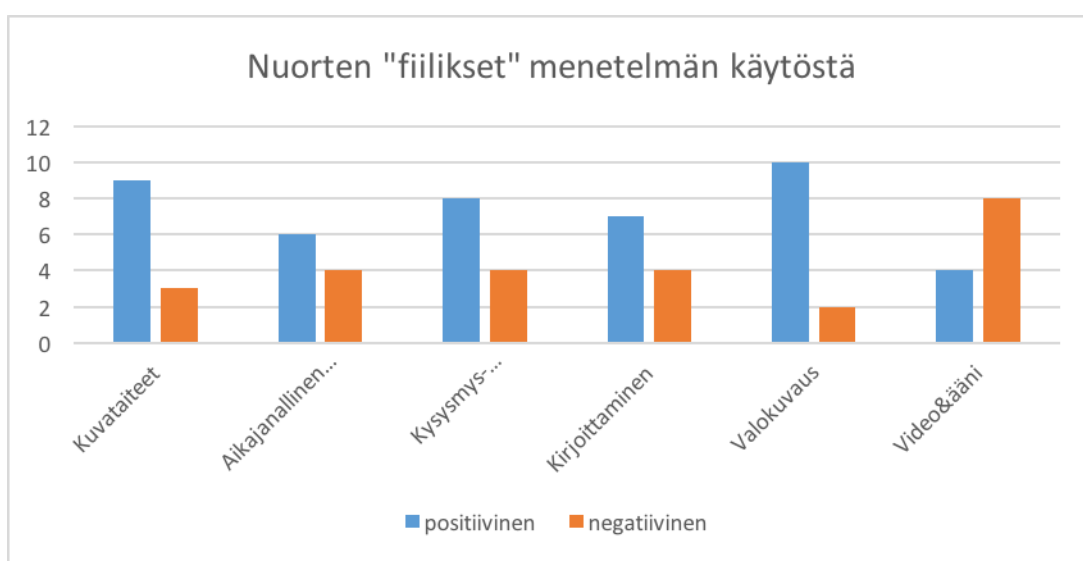
5.1 Nuorten mielipiteet luovista menetelmistä ja niiden käytöstä

Nuorten mielipiteitä ja ajatuksia luovista menetelmistä ja niiden käytöstä kartoitin siis kahden eri kyselylomakkeen avulla sekä ensimmäisellä menetelmäkerralla myös nuorten vapaasti täyttämien kartonkien avulla. Luovien menetelmien käyttöön itsearviointin välineenä nuoret kaipaivat selkeästi apukysymyksiä, joiden avulla

tarkastella omaa tilannettaan, sillä kaikki vastaajat vastasivat kyselylomakkeessa tarvitsevana apukysymyksiä.

Keräsin nuorten menetelmiin suhtautumiseen liittyvät kommentit kartongeilta (6kpl) ja jaottelin vastaukset karkeasti kahteen eri kategoriaan sen mukaan, että kallistuiko vastaus enemmän negatiiviselle vai positiiviselle puolelle. Kaikki päivään osallistuneista työpajanuorista eivät olleet laittaneet kommenttia jokaiseen pisteeseen.

Taulukko 1

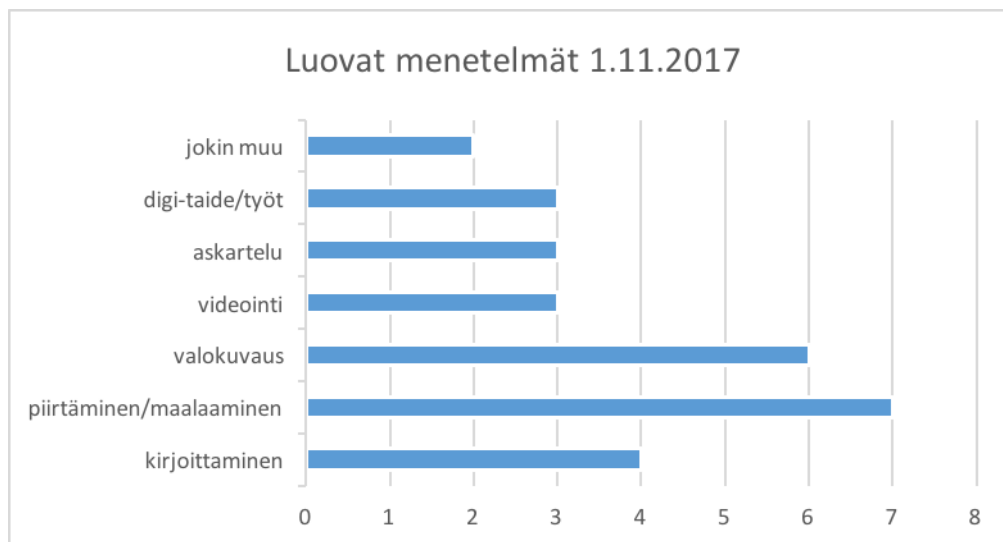

Kuvataiteiden käytössä haasteiksi nähtiin luovan menetelmän jatkuva toteuttaminen ilman inspiraatiota sekä epäily omien kykyjen riittävydestä. Perinteiseen lomakkeiden täyttöön suhtauduttiin aika positiivisesti, vaikkakin osa vastaajista oli sitä mieltä, että lomakkeiden täyttö on tylsää ja yksi vastaajista koki tämän tavan jopa aliarvioivana menetelmänä. Kirjoittamisen haasteiksi nähtiin taidon ja motivaation puute ja valokuvauksen käytössä nähtiin riskinä myös motivaation lopahtaminen. Videoinnin ja äänityksen suhteen nuorilla löytyi kiinnostustakin, mutta teknisen osaamisen puuttumisen ja esillä olon vaikeuden vuoksi siihen suhtauduttiin menetelmänä enemmän negatiivisesti kuin positiivisesti.

Kyselylomakkeen yksi osio kartoitti, millaisia luovia menetelmiä työpajanuoret mieluiten käyttäisivät ja menetelmät oli jaoteltu kuuteen eri osioon sekä avoimeen

vaihtoehtoon. Vastaajia oli 12 ja he saivat valita useamman vaihtoehdon. Valinnat jakautuivat seuraavalla tavalla:

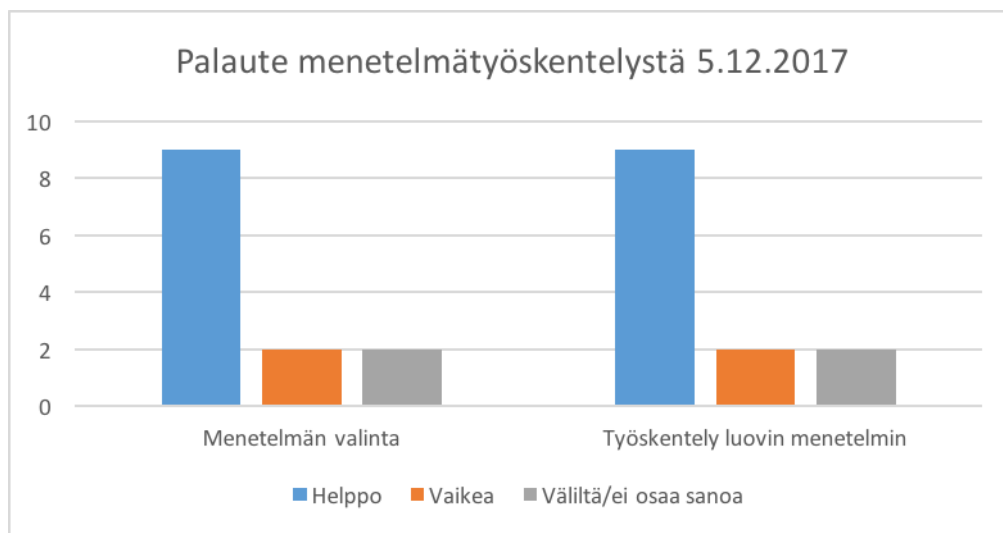
Taulukko 2

Suosituimmaksi vaihtoehdoksi nousivat selkeästi piirtäminen ja maalaaminen ja jokin muu vaihtoehto vastaukset olivat kollaasi ja installaatio (taidetta, jossa hyödynnetään tilan tai paikan ominaisuuksia). Kuitenkin viimeisellä kerralla kun nuoret saivat käytännössä kokeilla menetelmiä, suurin osa heistä valitsi menetelmäkseen kollaasin, vaikka kiinnostuksen hajonta oli paljon laajempaa ensimmäisellä tapaamiskerran vastausten perusteella. Paikalle valikoitunut joukko ei kylläkään ollut kokonaan sama kuin ensimmäisellä tapaamiskerralla, mutta huomiota herättävää on, että 10/13 nuoresta valitsi saman menetelmän. Menetelmien testauskerran vastausten perusteella suurimman osan mielestä työskentely oli helppoa ja menetelmän valintakin oli ollut helppoa. Menetelmän valinnan helppouteen saattoi vaikuttaa tarjolla olevat resurssit, sillä kollaasityöskentelyyn oli tarjolla paljon materiaalia ja se on osalle työpajanuorista tuttu menetelmä. Osalla syynä menetelmän valitsemiseen saattoi olla myös se, että siinä oli helppo yhdistellä esimerkiksi kirjoittamista, kuvataiteita ja ”leikkaa & liimaa”-työskentelyä. Menetelmien testauksen ohjaajana yritin kuitenkin innostaa nuoria laajemmin kokeilemaan menetelmiä, kuten valokuvausta, sillä kaikilla kuitenkin oli puhelimet, joilla valokuvausta olisi voinut toteuttaa. Ensimmäisen tapaamiskerran materiaalista kuitenkin kävi ilmi, että joidenkin menetelmien käyttö tuntuu nuorten mielestä liian vaivalloiselta ja vaatii liikaa omalta mukavuusalueelta poistumista ja se voi myös olla

syynä siihen, että nuoret valitsivat kollaasin työstettäväksi menetelmäksi. Kollaasin teossa oli kuitenkin variaatioita, sillä osa nuorista valitsi vihkotyöskentelyn ja kaksi heistä päiväkirjamaisen työskentelytavan.

Taulukko 3

Kollaasin käyttö menetelmänä vaikuttaakin olevan työpajanuorille helppo vaihtoehto alkaa työstää näkyväksi omaa elämäänsä ja osaamistaan.

Kerätyn aineiston perusteella menetelmien valintaan vaikuttavia tekijöitä ovat nuorten oman kiinnostuksen lisäksi nuorten käsitys omasta osaamisestaan menetelmän käytössä, luovuus tai sen puuttuminen ja työskentelymotivaation fiiliksiin sidonnaisuus. Säätiön nuorten työpajavalmennusympäristöt ovat hyvin erilaisia ja niissä käytettävissä olevat resurssit myös vaihtelevat, kuten myös painotukset valmennuksissa tehtävistä töistä. Tämä on selkeä haaste, jonka uskon vaikuttavan nuorten menetelmien valintaan ja oleellista onkin, että valmennusyksiköissä huomioidaan luovien menetelmien käyttö ympäristöön ja resursseihin sopivaksi. Valmentajien tärkeänä tehtävänä onkin luovien menetelmien käytössä toimia innostajana, joka tarjoaa raamit ja resurssit ja rohkaisee nuoria tarttumaan haasteisiin.

Opinnäytetyön menetelmätyöskentelyssä mukana olleista nuorista enemmistö oli selkeästi kiinnostunut luovien menetelmien käytöstä osana valmennusta. Nuorten suhtautuminen menetelmiin oli enimmäkseen positiivista, heidän mielestään

menetelmien käyttäminen vaikuttaa kehittävältä, mielenkiintoiselta, tuo hyvää vaihtelua työpäiväkirjojen käyttöön ja niiden käytön lisäämistä toivottiin. Lisäksi yksi nuori oli sitä mieltä, että itsearviointin menetelmät kaipaavat totaalista remonttia. Mukana olleista työpajanuorista iso osa koki, että heillä ei ollut ongelmia tuottaa jotain luovaa yhdestä hetkestä, mutta menetelmien käyttäminen jatkuvaan itsearviointiin tuntui osasta haastavalta ja vaikealta ajatukselta. Menetelmäpisteiltä kerätyn materiaalin mukaan osa menetelmistä koettiin todella haastaviksi, koska nuoret olivat kirjoittaneet, että heillä ei ole tarvittavia taitoja menetelmien toteuttamiseen ja he ovat epävarmoja omasta osaamisestaan menetelmän toteuttamisessa. Selkeästi on nähtävissä nuorten vastauksien perusteella, että he tarvitsevat opetusta menetelmistä ja niiden käytöstä. Tähän on selkeä ratkaisu järjestää osana valmennusta kursseja, joilla erilaisissa menetelmissä tarvittavia taitoja voi oppia. Esimerkiksi ollessani työharjoittelussa valmennuksessa järjestin nuorille sarjakuvan piirtämiskurssin, johon olin kutsunut ulkopuolisen opettajan. Kahdessa palautteessa työskentelyn aikana kävi ilmi, että nuori ei ollut ymmärtänyt työskentelyn tarkoitusta ja sen vuoksi oli vaikea innostua työskentelystä. Palautetta tuli myös siitä, että mitä työskentelyn on tarkoitus ilmentää. Tämän kaltainen palaute tukee kehittämistyöskentelyn aikana valmentajien kanssa pohdittua haastetta valmennussuunnitelman puutteellisesta selkeydestä nuorelle. Nuorten työpajojen valmentajilla onkin haasteena kehittää valmennussuunnitelmaa ja sen toteutusta niin, että nuorelle on selkeää hänen tavoitteensa valmennuspolun aikana. Kun nuorella on selkeänä tavoitteet omalle valmennukselleen ja oppimiselle, pystyvät valmentajat paremmin motivoida nuoria luovien menetelmien käyttämiseen. Luovia menetelmiä on hyvin erilaisia, niin on tärkeää, että valmentajat hallitsevat tarjoamansa menetelmät riittävän hyvin, jotta pystyvät innostamaan ja tukemaan nuoria kokeilemaan myös oman osaamisensa kautta.

Nuorten vastausten ja itse tekemiäni havaintojen perusteella on tervetullutta, että työpajavalmennuksessa käytetään perinteisten arviointilomakkeiden sijaan luomia menetelmiä oman oppimisen ja osaamisen näkyväksi tekemisessä. Kuitenkin kävi myös ilmi, että nuoret kokevat tärkeäksi valinnan vapauden menetelmien suhteen ja heiltä kehitysehdotuksena tulikin, että työskentelyssä käytettäisiin useita eri menetelmiä sen sijaan, että jokainen valitsisi yhden menetelmän jota pitkäjänteisesti toteuttaisi. Tähän perusteluiksi annettiin se, että helposti yhtä menetelmää

käyttämällä työskentelyyn kyllästyy ja motivaatio loppuu. Nuorilta ehdotuksena tuli myös, että menetelmät voisi valita oman mukavuusalueensa sisäpuolelta, jotta menetelmien käyttö olisi mahdollisimman tuloksellista. Olen itse myös tullut siihen tulokseen, että parhaimman hyödyn luovien menetelmien käytöstä nuori saa käyttämällä useita eri menetelmiä, mutta hänen sosiaalisen vahvistumisensa ja osaamisen kehittymisen kannalta nuorten tulisi myös rohkeasti kokeilla myös heille uusia menetelmiä. Opinnäytetyön kehittämistyön aikana minulle on vahvistunut näkemys siitä, että toiminnallisten menetelmien käyttäminen itsearviointin välineenä sekä kokemuksellinen oppiminen itsetuntemuksen ja itsetunnon vahvistajina ovat tehokkaita sosiaalisen vahvistamisen keinoja nuorten työpajavalmennuksessa. Luovia menetelmiä käyttämällä nuori myös vahvistaa omaa osaamistaan ja oppii samalla uusia taitoja ja tietoja.

5.2 Sosiaalinen vahvistaminen valmennuksessa

Nuorten työpajavalmennuksen yksi päätavoitteista on sosiaalinen vahvistaminen ja sen myötä nuorten elämänhallinta- ja työelämätaitojen vahvistaminen. Valmentajilla on iso rooli olla tuomassa esiin osaamisen näkyväksi tekemisen merkitystä ja tarjota käytännön keinoja. Valmennuksessa tekemällä oppimisella ja siitä saadulla palautteella on tärkeä rooli työpajanuorten itsetunnon vahvistamisessa ja heidän itsetuntemuksensa lisäämisessä. Luovien menetelmien käyttäminen vahvistavana työkaluna osaamisen tunnistamisessa ja oppimisen reflektoinnissa, auttaa nuorta näkemään omia vahvuuksiaan sekä myös rohkaisee oppimaan uusia asioita. Työpajojen valmentajilla on tässä vastuullinen tehtävä sekä luoda mahdollisuudet nuorille toteuttaa itseään valitsemillaan menetelmillä, että tarjota ilmapiiri, jossa on mahdollista kokeilla ja myös epäonnistua, mutta kuitenkin rakentavan reflektion avulla oppia siitä.

Kyselylomakkeen avulla halusin kartoittaa myös nuorten ajatuksia siitä, miten he itse kokevat itseilmaisutaitonsa sekä omien tunteiden ja taitojen tunnistamisen.

Toinen kysymys tähän aihe-alueeseen koski luovien menetelmien viikoittaista käyttöä ja että tarvitsevatko nuoret työskentelyyn apukysymyksiä, joiden avulla pohtia oppimista/motivaatiota/taitojen kehittymistä? Kaikki menetelmien esittelypäivään osallistuneet työpajanuoret ilmoittivat tarvitsevansa apukysymyksiä menetelmien käytön tueksi. Halusin kyselylomakkeen avulla myös selvittää, millaisia kysymyksiä nuoret halusivat työskentelyn tueksi. Osa vastanneista kaipasi yksinkertaisia ja suoria kysymyksiä, kun taas osa ei halunnut perinteisiä kysymyksiä ja joku toivoi hyvinkin pohdiskeluvia kysymyksiä. Selkeästi osa osallistuneista nuorista tarvitsi enemmän tukikysymyksiä, kun taas toisille itsetutkiskelu vaikutti helpommalta ja he kaipasivat vaikeampia kysymyksiä. Kolmas tähän aihepiiriin liittynyt kysymys koski omien tunteiden ja taitojen tunnistamista ja noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että on vaikea tunnistaa omia tunteita ja taitoja.

Työpajoilla valmennuksessa olevien nuorten vastauksista käy ilmi, että he selkeästi tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta itsensä ilmaisemiseen sekä oman osaamisensa ja tunteidensa tunnistamiseen. Vastaukset tukevat olettamusta, joka itselläni nuorten tilanteesta oli opinnäytetyön kehittämistyötä aloittaessani. Samoin pitämässäni ryhmävalmennuksessa tehdyt havainnot itsetuntemukseen liittyvien tehtävien tekemisen vaikeudesta. Kuten edellisessä menetelmien käyttöä koskevassa osuudessa kävi ilmi, on nuoren henkilökohtaisen valmennuspolun selkeydellä iso merkitys myös itsetuntemuksen kasvamiselle ja oman oppimisen tunnistamiselle. Kehittämistä ei ainoastaan tarvitse valmennettavien henkilökohtaisen suunnitelman toteutus, vaan myös laajemmalti valmennuksen kokonaisuus, että

työpajanuoret saisivat enemmän ohjausta ja valmennusta itsetuntemukseen sekä itsensä ja osaamisensa näkyväksi tekemisessä. Siihen ratkaisuina ovat selkeä valmennuksen tavoitteiden jatkuva sanottaminen, konkreettisten reflektointityökalujen tarjoaminen ja erilaisten yksilö- ja ryhmävalmennuksien kehittäminen. Osana työpajavalmennusta kyllä järjestään ryhmävalmennuksia, kuten tämänkin opinnäytetyön puitteissa järjestämäni ryhmävalmennus, mutta ehkä valmennuksien sisältöjä tulisi entistä tarkemmin arvioida ja kehittää.

Valmennuksessa oleellista on tuoda esiin elinikäisen oppimisen periaatetta sekä myös painottaa virallisen koulujärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaa oppimista, sillä monilla työpajalle tulleilla nuorilla on saattanut olla vaikeuksia menestyä virallisten kriteerien asettamien tavoitteiden mukaisesti tai he eivät ole onnistuneet menestymään työmarkkinoilla. Kuitenkin työpajalle tulleista nuorista jokainen omaa jotain lahjoja ja taitoja sekä on ainulaatuinen ja arvokas yksilö. Työpajavalmennuksen yksi tarkoituksista onkin auttaa nuorta näkemään oma arvonsa ja osaamisensa ja löytää tyytyväisyyttä itseensä ja merkityksellisyyttä omaan elämäänsä.

5.3 Työpajanuorten osallistaminen palvelumuotoiluun

Uuden nuorisolain, kuten myös Hyria säätiön nuorten työpajavalmennuksen, tavoitteena on nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen (Nuorisolaki 1285/2016). Siksi yhdessä tilaajan kanssa näimme erittäin tärkeäksi opinnäytetyön avulla tehtävään kehittämistyöhön osallistaa säätiön eri työpajoilla valmennuksessa olevia nuoria. Palvelumuotoilussa keskiössä on asiakas ja hänen tarpeensa ja siksi nuorten työpajavalmennusta kehittäessä onkin oleellista tarkastella tilannetta nuorten lähtökohdasta käsin ja millaisia ratkaisuja valmennus voisi tarjota parantaakseen nuorten tilannetta. Työpajanuorten osallistaminen opinnäytetyöskentelyyn ja sen myötä myös säätiön valmennuksen kehittämiseen tuo kuuluviin heidän arvokkaan ”äänensä”, sekä myös vahvistaa nuorten tunnetta siitä, että heidän mielipiteitään ja ehdotuksiaan arvostetaan. Opinnäytetyön menetelmätyöskentelyyn haluttiin ottaa mukaan säätiön eri toimipisteiden nuoria, jotta saataisiin esiin erilaisissa ympäristöissä valmennettavien nuorten mielipiteitä. Valmennuspaikoilla ei näyttänyt menetelmätyöskentelyssä olevan suurta vaikutusta menetelmien valintaan, ainoastaan yksi kuljetustyöpajalla ollut nuori vastasi

valinneensa vihkotyöskentelyn sen vuoksi, että se menetelmänä sopii hänen valmennusympäristöönsä.

Palvelumuotoilu on prosessinomaista ja tämä opinnäytetyön kautta on nuorten työpajavalmennuksen kehittämisprosessiin kerätty valmennuksen käyttäjiltä eli nuorilta tietoa osallistamalla heitä arvioimaan ja testaamaan menetelmiä. Opinnäytetyön tekemisen tavoitteena oli tuoda nuorten näkökulmaa heitä koskevien palveluiden muotoiluun ja luovien menetelmien käytön vahvistamiseen osana nuorten valmennuspolkua. Säätiön kehittämistyön avuksi saatiinkin arvokasta tietoa nuorilta kyselylomakkeiden tietojen, havaintojen ja menetelmien testauksen avulla. Nuorten antaman palautteen olen välittänyt tilaajalle nuorten palveluiden työntekijöiden palaverissa ja opinnäytetyön avulla kerätty tieto nuorista sysäsi liikkeelle nuorten valmennussuunnitelman kehittämistyön.

Nuorten antaman palautteen perusteella kävi selkeästi ilmi, että työpajavalmennuksessa olevat nuoret tarvitsevat tarkennusta heille tehtävään valmennussuunnitelmaan ja että valmennuksen tavoitteet tulee asettaa selkeämmin yhdessä sekä, että heille entistä selvemmin sanoitetaan valmennukseen liittyviä asioita. Opinnäytetyön kehittämistyössä tehty ideoiden tuottaminen, niiden tarkastelu ja menetelmien testaaminen auttoivat kokoamaan ohjeistuksen valmennuksen käyttöön luovien menetelmien käyttämistä varten. Sen avulla esitellään nuorille erilaisia luovia menetelmiä ja niiden käyttötarkoitusta osana valmennusta. Luovien menetelmien käyttöä osaamisen näkyväksi tekemisessä on aloitettu käyttämään ainakin yhdellä säätiön nuorten työpajoista. Oman valmennuspolun tarkasteluun on siellä menetelmistä suosituin ollut kollaasin käyttö, mutta osa on myös käyttänyt sarjakuvan ja päiväkirjan menetelmää. Apukysymyksinä on käytetty ohjeistuksesta löytyviä tekstiosuuksia. Työskentelyä on nyt aluksi toteutettu viikoittain, mutta siinä haasteena on ollut viikko-ohjelman äkillisetkin muutokset, jolloin työskentely on siirtynyt sekä osa nuorista on sitä mieltä, että oman valmennuspolun työstäminen joka viikko on liian usein. Suunnitelmana tuossa valmennusympäristössä onkin jatkaa työskentelyä tulevaisuudessa joka toinen viikko, jotta nuorten mielenkiinto ja jaksaminen eivät lopahda.

Työpajanuorten kanssa yhdessä toteutettu palvelumuotoilu on tuottanut tuloksia, joita on jo viety käytännön toteuttamisen tasolle. Kehittämistyötä jatketaan käyttämällä luovia menetelmiä oppimisen ja osaamisen tunnistamisen välineenä osana valmennusta ja arvioimalla saadun käyttöpalauteen ja valmentajien havaintojen perusteella, miten menetelmien käyttöä voitaisiin parantaa entisestään.

6 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTIA

Opinnäytetyön tekijänä koen, että opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen ja merkityksellinen nuorten työpajavalmennuksen näkökulmasta. Ajankohtaisuus nousee uuden nuorisolain korostamista osallisuuden painotuksista ja ammatillisen koulutuksen uudistuksen tuomista muutoksista. Opinnäytetyö on erittäin ajankohtainen myös tilaajalle, tilaajan nuorisopalveluiden kehittämisen ajankohtaisuuden sekä edellä mainittujen perustelujen vuoksi. Opinnäytetyön aihe nousi tilaajan tarpeesta kehittää nuorten valmennuspalveluita entistä luovempaan suuntaan ja tarjota nuorille oman osaamisen tunnistamisen ja oppimisen näkyväksi tekemiseen työkaluiksi luovia menetelmiä. Opinnäytetyön kehittämistyötä tarkastelemalla opinnäytetyölle tilaajan asettamat tavoitteet toteutuivat niin hyvin kuin opinnäytetyön ja tekijän oli ajan ja resurssien puitteissa mahdollista toteuttaa.

Opinnäytetyön kehittämistyössä käytetyt tiedonkeruumenetelmät havaitsin hyväksi tavaksi kerätä tietoa nuorilta, mutta ehkä kysymykset olisivat voineet olla vielä selkeämpiä. Vaikka kehittämistyö tuotti paljon tietoa ja konkreettisen apuvälineen nuorten työpajavalmennuksen käyttöön, on luovien menetelmien käytössä työpajojen arjessa haasteita. Työskentelyssä esiin nousseita haasteita ovat työpajojen erilaiset arkirutiinit ja resurssit sekä jatkuva toteutettavan työskentelyn motivointi. Näiden haasteiden ratkaisemisessa nuorten työpajojen valmentajat ovat isossa roolissa.

LÄHTEET

- Allianssi. Nuorista Suomessa 2016. Tietoa nuorista, heidän elinoloistaan sekä nuorisotyöstä. Tutkimuskooste. Helsinki: Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.
- Dunderfelt, Tony 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Hakala, Juha T. 2004. Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.
- Heikkinen, Hannu & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim.) 1999. Siinä tutkija missä tekijä: Toimintatutkimuksen piirteitä ja näkökulmia. Jyväskylä: Atena.
- Heikkinen Hannu, Toimintatutkimus: kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2012. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Horelli, Liisa & Haikkola, Lotta & Sotkasiira, Tiina 2014. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Julkaisussa: Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2014. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 76. 3.painos.
- Hyria säätiö. viitattu 23.4.2018 <http://www.hraks.fi/hyriasaatio/>
- Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopiston opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto, koulutus- ja kehittämiskeskus.
- Hämäläinen, Juha 2010. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehityksessä. Julkaisussa: Nivala Elina ja Saastamoinen, Mikko (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 73 & Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Helsinki: Yliopistopaino, 169–200.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo, WSOY
- Kaunisto, Susanna 2012. Nuoren elämänhallinnan edistäminen toiminnallisien menetelmin. Elämänhallintakurssi ammattikoulunuorille. Opinnäytetyö Turun ammattikorkeakoulu.
- Komonen, Katja 2014. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Julkaisussa: Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) 2014. Nuoriostyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/ Nuorisotutkimusverkosto julkaisuja 76. 3.painos.

- Kurki, Leena 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: SoPhi.
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino
- Kurki, Leena 2013. Sosiokulttuurinen innostaminen: tuki matkalla aikuisuuteen. Teoksessa Mari Tapio ja Tarja Kuula (toim.) Selkenevää myötätuulta, ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisosalalla. Verkko-versio: Sarja C. Oppimateriaaleja 37, 2013. 44-59. Viitattu 13.3.2018. https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/09/humak_selkenevaa_myotatuulta_verkko2_2.pdf
- Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017). Viitattu 24.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>
- Lemmetyinen, Arja 2004. Toimintatutkimus oppimisen strategisesta kehittämisestä Turun kauppakorkeakoulussa. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja D-2:2004, 34-41. Turku. Viitattu 11.4.2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-564-197-7>
- Mattson, Hanna. Sähköpostikeskustelu. Menetelmien testaus Riihimäellä. 26.4.2018
- Nuorisolaki (1285/2016). Viitattu 18.4.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Palo, Susanna 2017. Työpajapedagogiikka ja sosiaalinen vahvistuminen työpajatoiminnassa. Diaesitys 6.11.2017. viitattu 20.4.2018.
- Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (toim.) 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Pietikäinen, Reetta (toim.) Sovari- sosiaalisen vahvistumisen mittari. Työpajatoiminnan valtakunnalliset tulokset 2017. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa, Lappi Aino, Haapakorva Pasi, Kiilakoski Tomi, Merikukka Marko, Hautakoski Ari, Pekkarinen Elina & Gissler Mika 2016. Suomi nuorten kasvu ympäristönä. 25 vuoden seuranta vuonna 1987 Suomessa syntyneistä nuorista aikuisista. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 101. Viitattu 12.4.2018. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/suomi_nuorten_kasvuympari_stona.pdf
- Scales, Peter 2008. Teaching in the lifelong learning sector. Buckingham, GBR: Open University Press.

- THL 2018. Viitattu 25.4.2018 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen/syrjailyminen-ja-syrjailyamisen-riskitekijät
- Tilastokeskus 2018. Viitattu 29.4.2018. https://tilastokeskus.fi/til/kkesk/2016/kkesk_2016_2018-03-14_tie_001_fi.html
- Toivakka, Sari & Maasola, Miina 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuulaniemi, Juha 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2017. Paving the Way. Epävirallisen oppimisen dokumentointi - käytäntöjä ja työkaluja. Erasmus+ hanke. Viitattu 23.3.2018. <https://www.tpy.fi/aineistot/julkaisut/verkkojulkaisut/>
- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2014. Työpajapedagogiikka opas. Viitattu 25.3.2018 <https://www.tpy.fi/aineistot/lomakkeet/suomalaisesta-tyopajatoiminnasta-englanniksi/>
- Vilkkä, Hanna ja Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1 Kysymyksiä liittyen luoviin menetelmiin ja itseilmaisuun

Kysymyksiä liittyen luoviin menetelmiin ja itseilmaisuun

1. Onko sinun helppo ilmaista itseäsi?
 2. Jos tällaisia luovia menetelmiä käytettäisiin valmennuksessa viikottain, tarvitko apukysymyksiä joiden pohjalta pohtia omaa oppimista/motivaatiota/taitojen kehittymistä?
 3. Millaisia kysymyksiä kaipaisit?
 4. Onko sinun helppo tunnistaa omia tunteita ja taitoja?
 5. Mitä seuraavista luovista menetelmistä tekisit mieluiten? (ympyröi)
kirjoittaminen piirtäminen/maalaaminen valokuvaus
videointi askartelu digi-taide/työt
Jokin muu, mikä?
 6. Mitä ajatuksia sinulla heräsi tästä oman oppimisen näkyväksi tekemisestä? Ja näistä menetelmistä?
 7. Vaikuttaako tällainen työskentely mielestäsi kivalta/mielenkiintoiselta tai vaikealta/epäkiinnostavalta?
 8. Kertoisitko miksi?
- Paljon kiitoksia vastauksistasi :)

Liite 2 Palaute menetelmätyöskentelystä

tiistai 5. joulukuuta 2017

Palaute 5.12. menetelmätyöskentelystä

1. Oliko menetelmän valinta vaikeaa?
2. Oliko menetelmätyöskentely Helppoa / Vaikeaa? (Ympyröi vastaus)
3. Kerro lyhyesti miksi?
4. Muuta palautetta?

Liite 3 Apukysymykset

tiistai 5. joulukuuta 2017

Suunnittelua

Menetelmän valinta:

Miten toteutuksen teen ja mitä siihen tarvisin:

-
-
-
-

Apu kysymyksiä pohdittavaksi:

1. Miten viikko on sujunut?
2. Oletko oppinut jotain uutta?
3. Mitä fiiliksiä?
4. Mitä toivoisit?
5. Mistä oot innostunut?
6. Mikä tuntuu tosi epävarmalta?
7. Mitä haluaisit oppia?
8. Mikä on ollut mielestäsi parasta valmennuksessa tällä viikolla?
9. Onko jotain mitä olisit voineet tehdä paremmin tällä viikolla?
10. Miten työskentely muiden kanssa sujui?
11. Täytyivätkö viime viikolla asettamasi tavoitteet?
12. Mistä olet tänään kiitollinen?
13. Mitä tavoitteita asetat itsellesi ensi viikolle?

Liite 4 Oman oppimisen näkyväksi tekeminen- esittely diat

”Oman oppimisen näkyväksi tekeminen”

Mistä on kysymys?

- Oman elämän tarkastelua henkilökohtaisen valmennussuunnitelman tueksi
- Oman osaamisen ja oppimisen tunnistamista
- Oman kokemuksen kuvaamisesta valmennusjakson aikana
- Oman oppimisen dokumentointia luovia menetelmiä käyttäen
- Tavoitteita:
 - > itsetuntemuksen ja itseluottamuksen vahvistuminen
 - > edistyminen kohti valmennussuunnitelman tavoitteita
 - > ajatuksista&tunteista konkreettisesti nähtäväksi/kuultavaksi
 - > valmentajien tuki

Miksi itsetuntemus on tärkeää?

- Kun oppii tuntemaan itsensä, on helpompi löytää suuntaa ja tavoitteita elämälle
- Vahvistaa henkistä hyvinvointia ja itsetuntoa
- Auttaa tunnistamaan omat tunteet, taidot ja rajat
- Tukee oppimista ja saa aikaan inhimillistä kasvua
- Sen avulla voi vahvistaa omaa osaamistaan

Miksi käytetään luovia menetelmiä?

- Konkreettista ja näkyvää
- Vahvistamaan itsetuntemusta ja taitoja tekemisen kautta
- "Muistijälkiä" oman valmennuspolun etenemisestä
- Tavoitteena löytää uusia tai vahvistaa olemassa olevia tapoja toteuttaa ja ilmaista itseään

Tavoitteena jatkuvuus

Viikot/Kuukaudet
Esimerkkejä menetelmistä

VIKKO 43

Lokakuu

Päivämäärä

Aika

23.10.2017	13.40	Tehtiin yhdessä ruokaa, tykkäsin tosi paljon. Mun mielestä meillä oli hyvä ryhmä henki ja ruokakin onnistui hyvin.
24.10.2017	12.30	Valmisteltiin Satun kanssa tulevaan tyttöjen päivään keppareita ryhmässä, oli mukavan leppoosaa puuhaa. ei ole tullut käsitöitä tehtyä pitkään aikaan niin siinäkin mielessä ihan mukavaa touhua. Vähän ollu vaikeuksia herätä eilen ja tänään, mutta kuitenkin jaksoin tulla ajoissa paikalle. Pitäs varmaan alkaa myös miettiä, että hakisko kevääksi kouluun ja mitä oikein haluaisin tehdä.
25.10.2017	12.00	Nastassa oli Halloween-bileet ja tietty pukeuduin zombiksi, niin kuin kunnan Walking Dead -fanin kuuluukin. Oli kyllä ihan hauska päivä, vaikka ei mitään järkevää tehtykään. Lopuksi katottiin leffa, jota en kyllä ite halunnut katkoa, ei oikein ollut mun makuun. Tänään on ollu vähän pirteämpi olo taas ja toivottavasti jaksan sit kotona katella niitä koulujuttuja.
26.10.2017	11.30	Valmennuspäivä. Tänään pohdittiin luonteenpiirteitä ja miten ne vaikuttaa meissä. Tosi mielenkiintoista ja pistää kyllä miettimään omaa elämää ja omia tekemisiään. Paritehtävässä piti miettiä millasia luonteenpiirteitä tulee toisesta mieleen ja oli mielenkiintoista kuulla mitä huomioita toinen on tehnyt. Sai paljon ajattelemisen aihetta.
27.10.2017	13.00	Hullu väsymys ollut tänään, onneksi on ollu oma projekti-päivä ja oon suunnitellu vähän tavoitteita itselleni valokuvausprojektiin. Ensi viikolla aion kuvata joka päivä kolme asiaa josta olen kiittollinen, niin siinä on mukavasti ajattelemisen aihetta ja vähän tavoitetta. Aattelin kuukauden ajan tehdä sellasen viikottaisen kollaasin niistä kuvista, en kyllä tiedä vielä ihan että millaisen.

DIGIVERSIO ESIMERKKI

Kuvataiteet

Piirtäminen

Maalaus

Omaa elämää sarjakuvan muodossa

Digitaalinen dokumentointi

- Vlogi, ääniblogi, blogi, valokuvaus

Vlogi

**TERVEISIN
TEKKÖ**

14.6.2017

14062017 | PAJAKUULUMISIÄKÖ?

**Pois omalta
MUKAVUUSALUEelta**

KIRJOITTAJAKO?

Tekko

Tarkasta profiili

LINKKEJÄKÖ?

- Facebook | Terveisin Tekko
- Instagram | Tedveiko
- Minäkö?

TEKSTIÄKÖ?

Bloggaaminen

VALOKUVAUS:
dokumentointia kuvien avulla: mitä koin, mitä opin, miltä tuntuu..

Kirjoittaminen

- päiväkirja
- oppimispäiväkirja
- luova kirjoittaminen
- nettipäiväkirja
- runot
- ?

... Acero (Colombia) ...
 featured in the 2nd ...
 Ms. Aldana is defini ...
 and-coming colombian ...
 Aldana has all the ...
 she is indeed a re ...
 industry and become ...
 endorse her applica ...
 my unreserved ...
 status. Your f

Perinteiset kysymys-vastaus lomakkeet

perjantai 13. lokakuuta 2017

Viikko 41

1. Miten viikko on sujunut?
2. Oletko oppinut jotain uutta?
3. Mikä on ollut mielestäsi parasta valmennuksessa tällä viikolla?
4. Onko jotain mitä olisit voinut tehdä paremmin tällä viikolla?
5. Miten työskentely muiden kanssa sujui?
6. Täyttyivätkö viime viikolla asettamasi tavoitteet?
7. Mistä olet tänään kiitollinen?
8. Mitä tavoitteita asetat itsellesi ensi viikolle?
9. Onko jotain mikä askarruttaa tai mihin tarvitsisit apua/tukea?

Muita menetelmiä:

- Näytelmät
- Dokumentti/Elokuvan teko
- Askartelu
- Erilaiset työt valmennusympäristössä

"Outside the box- ajattelu"
Mitä SÄ keksit?